

Jalostuksen tavoiteohjelma vuosiksi 2010–2013 Karkeakarvainen mäyräkoira

Hyväksytty Suomen Mäyräkoiraliiton SML – Finska Taxklubben FTK ry:n
liittokokouksessa 9.8.2009
Suomen Kennelliiton jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 27.10.2009

Sisällysluettelo

1 – Yhteenveto	3
2 – Rotu, sen historia ja olemus	5
2.1 Mäyräkoiran historia	5
2.1.1 Mäyräkoiran tulo Suomeen	6
2.2 Rotumääritelmä	7
2.3 Käyttötarkoitus	7
2.3.1 Koemuotojen kehityksestä	8
3 – Rotujärjestö	9
3.1. Suomen Mäyräkoiraliitto	9
3.2 Organisaatio	10
3.3 Jalostuksen tavoiteohjelma	10
3.4 PEVISA	10
3.5. Yksilöiden kasvattamisesta populaatioiden jalostamiseen	11
4 – Nykytilanne	12
4.1 Populaation koko ja rakenne	12
4.2 Käytetyimmät urokset	13
4.3 Luonne ja käyttöominaisuudet	15
4.3.1 Luonne	15
4.3.2 Käyttöominaisuudet	16
4.3.3 Muut harrastuslajit	18
4.4 Terveys	18
4.4.1 Silmäsairaudet	18
4.4.2 Selkäongelmat	19
4.4.3 Epilepsia	19
4.4.4 Lisääntymiskyky	19
4.4.5 Tilanne ja suositukset muissa maissa	20
4.5 Ulkomuoto	20
4.5.1 Ulkomuodon arvioiminen jalostusta varten	21
4.5.1.1 Näyttelyt	22
4.5.1.2 Jalostustarkastukset	22
4.5.2 Rekisteriohjeen määräykset	22
4.5.2 Koko- ja karvanlaatumuunnosten risteyttämistä koskevat säännöt	23
5 – Yhteenveto aiemman tavoiteohjelman toteutumisesta	23
5.1 Populaatio ja sen tila	23
5.2 Luonne	23
5.3 Käyttöominaisuudet	23
5.4 Terveys	23
5.5 Ulkomuoto	23
6 – Jalostuksen tavoitteet ja strategiat	24
6.1 Visio	24
6.2 Rotujärjestön tavoitteet ja strategiat	24
6.2.1 Populaation kokonaistilanne ja rakenne	24
6.2.2 Luonne	24
6.2.3 Käyttöominaisuudet	24
6.2.4 Terveys	24
6.2.5 Ulkomuoto	24
6.2.6 Yhteenveto rotujärjestön strategiasta	24
6.3 SWOT-analyysi	26
6.4 Riskien hallinta	27
6.5 Toimintasuunnitelma JTO:n toteuttamiseksi	28
7 – Tavoiteohjelman toteutumisen seuranta	28
8 – Lähteet	29
9 – Liitteet	
9.1 Rotumääritelmä	
9.2 Mäyräkoirien sairaudet	
9.3 Mäyräkoirien rekisteröintiohje	
9.4 Jalostustoimikunnan tehtävät ja työnjako	
9.5 Jalostus-/jälkeläistarkastusten järjestäminen	
9.6 Jalostusohjesääntö	

1 – Yhteenveto

Mäyräkoirat kehitettiin keskiajalla nykyisen Saksan ja Itävallan alueella maan alla ja maan päällä tapahtuvaa metsästystä varten. Manner-Euroopassa kasvatetaan mäyräkoiria kolmena koko- ja kolmena karvanlaatumuunnoksena. Angloamerikkalaisessa maailmassa kokomuunnoksia on kaksi, alle viisikiloiset pienoismäyräkoirat ja yli viisikiloiset normaalikokoiset.

Alkumäyräkoira oli lyhytkarvainen. Muut karvanlaatumuunnokset kehitettiin siitä risteyttämällä viiriäiskoiran, terriereiden ja pinsereiden kanssa. Normaalikokoisia mäyräkoiria on käytetty ja käytetään yhä mäyrän ja muiden pienpetojen luolapyyntiin. Myös pienten hirvieläinten ajattaminen mäyräkoiralla on kasvattanut suosiotaan.

Pienoismäyräkoirat kehitettiin normaalikokoisista kokoon perustuneella jalostusvalinnalla kaniinien ja maatilojen tuhoeläinten kolopyyntiin.

Suurin osa mäyräkoirista kokoon ja karvanlaatuun katsomatta toimii nykyisin seura- ja harrastuskoirina.

Mäyräkoirien kasvatus alkoi Suomessa järjestelmällisesti vasta sotien jälkeen. Rotujärjestö, *Finska Taxklubben – Suomen Mäyräkoirakerho rf*, perustettiin 1947. Nykyisin rotujärjestön nimi on *Suomen Mäyräkoiraliitto ry – Finska Taxklubben rf*. Sen jäsenmäärä on kasvanut tasaisesti. Vuonna 2007 jäseniä oli jo yli 3000.

Suomen Mäyräkoiraliittoon kuuluu 19 paikallisyhdistystä, jotka huolehtivat pääosin koe- ja näyttelytoiminnan pyörittämisestä. Liittokokous järjestetään kaksi kertaa vuodessa.

Suomen Mäyräkoiraliiton kotimainen kattojärjestö on *Suomen Kennelliitto, SKL*, jonka kansainvälinen kattojärjestö on puolestaan *Federation Internationale Cynologique, FCI*. Rotujärjestö on maailman mäyräkoiraliiton, *Welt Union Teckelin (WUT)* jäsen.

Karkeakarvainen mäyräkoira on ollut Keski-Euroopan ja Skandinavian tavoin pitkään Suomessa karvanlaatu- ja kokomuunnoksista suosituin. Nykyisin kasvattajia on runsaat sata ja rekisteröinnit ovat nousseet tasaisesti viiden viime vuoden aikana. Valistuksen ansiosta 1970- ja 1980-luvun jalostusmatadoreista ja tiukoista sukusiitosyhdistelmistä on luovuttu. Keskimääräinen sukusiitosaste on pudonnut 5,6 prosentista (rekisteröidyt 1988–1992) 1,8 prosenttiin (rekisteröidyt 2003–2007).

Vaikka populaation tehollinen kannankoko on pysynyt turvallisella tasolla, käytetään yhä liian harvoja uroksia jalostukseen. Uroksista on parhaimmillaan käytetty jalostukseen 11,5 prosenttia (rekisteröidyt 1998–2002), mutta muuten on jääty 7–8 prosenttiin. Nartuista käytetään jalostukseen vajaata 30 %. Tulevaisuudessa on urosten käyttöä tehostettava. Tavoitteena on saada 15–20 % uroksista mukaan jalostukseen vuosina 2009–2013.

Pitkällä tähtäyksellä elinkelpoinen jalostus pohja edellyttää, että jalostusmateriaalia – etenkin uroksia – käytetään mahdollisimman laajasti. Karkeakarvaisten normaalikokoisten enimmäisjälkeläismäärää 98 pentua (= 3 % vuosien 2004–2008 rekisteröinneistä) ei saa ylittää. Vaihtoehtona on jälkeläisrajoitusten kirjaaminen PEVI-SA-ohjelmaan.

Plussat & miinukset

+

- + vakaa suosio ja kasvava kanta
- + suuri tehollinen kanta
- + alhainen keskimääräinen sukusiitosaste
- + hyvät luonteet
- + monipuoliset käyttöominaisuudet
- + parantuneet ajo-ominaisuudet
- + hyvä ulkomuoto

–

- jalostukseen käytetään liian harvoja uroksia narttuihin nähden
- kiinnostus luolakokeisiin hiipumassa, dokumentointi heikentynyt
- kannan kokoon nähden liian harvoja koiria selkäkuvataan, vaikeasti kalkkeutuneita yksilöitä runsaasti
- välilevytyrän lisäksi esiintyy jonkin verran epilepsiaa ja allergisia sairauksia
- urosten koko kasvamassa liian suureksi

Tavoitteiksi 2010–2013

- **Urosten liikakäyttöä ja kasvattajien selkäkuvausaktiivisuuden kehittymistä seurataan. Urosten jälkeläisten enimmäismääräksi asetetaan 98 pentua. Vuosittain selkäkuvataan vähintään kaksikymmentä (20) prosenttia vuotuisesta rekisteröintimäärästä sisältäen kaikki jalostukseen käytettävät kotimaiset koirat. Jos toivottavaa kehitystä ei tapahdu, esitetään urosten jälkeläisrajoituksia ja selkäkuvauksia PEVI-SA-ohjelmaan 2014 alkaen.**
- **Jalostusurosten osuus rekisteröidyistä uroksista 15–20 prosenttiin**
- **Urosten keskiarvopainon pudottaminen alle 10 kiloon**
- **Luolakoeaktiivisuuden laskevan trendin pysäyttäminen ja kääntäminen nousuun**

Rotumääritelmä kuvaa mäyräkoiran rohkeaksi, ystävälliseksi ja tasapainoiseksi. Luola- ja ajokokeissa menestyvät parhaiten rotumääritelmän mukaiset, lujahermoiset, sitkeät ja tasapainoiset koirat. Rekisteröidyistä koirista noin joka viides osallistuu käyttökokeisiin ja yli puolella jalostuskoirista on koetulos.

Luolakoirien taipumuskoekäynnit ovat kuitenkin laskeudessa ja mäyräkoirien ajokoeikäykäynnit lisääntyneet määrätietoisesti ajavan mäyräkoiran jalostamisen seurauksena. Luolaominaisuuksia ei kuitenkaan tulisi unohtaa, sillä luolakokeissa menestyneiden yksilöiden avulla luonne säilyy parhaiten rodunomaisena. Luolakoeaktiivisuus pyritään kääntämään nousuun vuosina 2009–2013.

Luonnetestitulosten mukaan karkeakarvaisella mäyräkoiralla on hyvä tai vähintään kohtuullinen toimintakyky, vähäinen terävyys, pieni puolustushalu ja kohtuullinen tai suuri taisteluhalu. Hermorakenteeltaan se on tasapainoinen ja vahvahermoinen. Se on vilkas ja laukauksia pelkäämätön sekä ihmisystävällinen ja hyväntahtoinen. Tavoitteena on säilyttää karkeakarvaisen mäyräkoiran luonne tasapainoisena ja ystävällisenä.

Mäyräkoira on rotuna pitkäikäinen. Useimmat mäyräkoirat elävät yli 12-vuotiaiksi. Karkeakarvaisella mäyräkoiralla esiintyy samoja sairauksia kuin muillakin mäyräkoirilla. Populaation suurimmat terveysongelmat ovat selkärangan välilevytyrä ja epilepsia. Myös sydämen läppävikoja ja allergisia sairauksia esiintyy.

Osallistuminen rotujärjestön omaan, selkäkuvauksiin perustuvaan välilevytyrän vastustamisohjelmaan on toistaiseksi ollut liian vähäistä luotettavien jalostuksellisten johtopäätösten tekemistä ajatellen. Rotujärjestö kannustaa koiranomistajia osallistumaan selkäkuvauksiin, tukee kuvauksia taloudellisesti ja suosittelee vaikeimmin kalkkeutuneiden yksilöiden jalostuskäytössä tarkkaa harkintaa.

Mikäli selkäuvausmäärät jäävät kannustetoimista huolimatta vähäisiksi, esitetään selkäuvausten viemistä PEVISA-ohjelmaan 2014 alkaen.

1980-luvulla alkoi karkeakarvaisissa mäyräkoirissa esiintyä sokeuteen johtavaa PRA-silmäsairautta, jota ryhdyttiin vastustamaan PEVISA-ohjelmalla. Myös perinnöllistä kaihia vastustetaan PEVISAlla. Silmätarkastuksia on tehty lähes 2000 ja PRA:n esiintyvyys on las-

kenut siten, että ikäluokan 2003–2007 koirissa sitä ei enää ole todettu. Ylimääräisten ripsien ja karvojen (distichiasis, cilia aberranta, trichiasis) esiintyvyys on kohonnut. Tilanne vaatii seurantaa.

Näyttelyissä käy yli 40 prosenttia rekisteröidyistä karkeakarvaisista mäyräkoirista. Tulosten mukaan karkeakarvaisen mäyräkoirien ulkomuotoa voidaan pitää erittäin hyvänä: 60–75 prosenttia on saanut vähintään laatupalkinnon EH (erittäin hyvä).

Rotujärjestön järjestämissä jalostustarkastuksissa on tarkastettu yli 300 karkeakarvaista mäyräkoiraa. Tulosten mukaan urosten painon keskiarvo on kivunnut yli 10 kilon eli reippaasti yli rotumääritelmän säätämän "noin 9 kiloa". Narttujen koko on rotumääritelmän mukainen. Koon kasvun jarruttamiseksi tarvitaan lisää järjestelmällisesti kerättyjä painotietoja, joita saadaan helpoimmin aloittamalla punnitukset erikois- ja ryhmänäyttelyissä.

Karkeakarvaisen mäyräkoiran kasvattajien joukossa on muita muunnoksia enemmän niitä, jotka haluavat teettää nartullaan pentueen tai pari ilman dokumentoitua tietoa jalostuskoiran ja sen partnerin ulkomuoto- ja käyttöominaisuuksista. Myös pelkän ulkomuodon tai ajoominaisuuksien jalostajia löytyy. Kaikkien kasvattajien sitouttaminen rotujärjestön yhteisiin jalostustavoitteisiin tulee olemaan rotujärjestölle tulevaisuuden haaste.

Mäyräkoiran vahvuus on yhdeksässä erinäköisessä ja kokoisessa muunnoksessa sekä monipuolisissa käyttöominaisuuksissa. Jalostuksen tavoiteohjelman tavoitteena on säilyttää mäyräkoiran kaikki muunnokset elinvoimaisina, kestävinä ja suosittuina seura- ja harrastuskoirina.

2 – Rotu, sen historia ja olemus

2.1 Mäyräkoiran historia

Mäyräkoiran alkuperästä ei ole olemassa varmaa tietoa, mutta kylläkin useita teorioita. Arkeologisten löydösten perusteella lyhytraajaisia koiria on esiintynyt mm. nykyisen Egyptin sekä Perun ja Meksikon alueella jo 6000 vuotta sitten. Nämä koirat ovat todennäköisesti olleet vinttikoiratyypisten metsästyskoirien lyhytraajaisia, *kondrodystrofia*, muotoja.

Ajanlaskumme alun tienoilla, 100- ja 200-luvuilla Germaniassa, nykyisen Etelä-Saksan ja Itävallan alueella tiedetään esiintyneen koiria, jotka ovat arkeologisten löydösten perusteella muistuttaneet suuresti mäyräkoiria. Lyhytraajaiset koirat ovat todennäköisesti syntyneet mutaation tuloksena seudun pitkäraajaisista ajokoirista. Näitä ajokoiria pidetään mäyräkoiran esi-isinä ja Saksaa mäyräkoiran kotimaana. Siellä rotu sai tunnusomaisen muotonsa ja sieltä se levisi muualle maailmaan.

Saksasta muualle Eurooppaan levinnyt mäyräkoirakanta on pysynyt näihin päiviin saakka tyypiltään ja käyttöominaisuuksiltaan pitkälti alkuperäisen kaltaisena. Englantiin ja sieltä edelleen Australiaan sekä muihin brittiläisen imperiumin jäsenmaihin ja Pohjois-Amerikkaan levinneestä mäyräkoirasta sen sijaan on kehittynyt suurikokoinen ja raskas seurakoira.

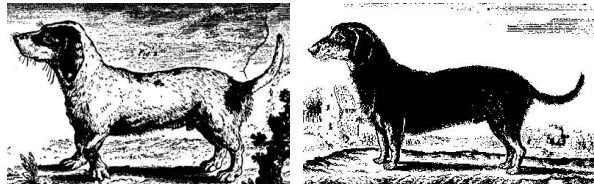
Kolme karvanlaatua, kolme kokoa

Kysymys kolmen eri karvanlaadun alkuperästä on vaikeampi. Ei tiedetä, ovatko kaikki kolme karvanlaatua kehittyneet mutaation kautta alkumäyräkoirasta, vai onko muut karvanlaadut kehitetty roturisteytysten avulla alkuperäisestä, lyhytkarvaisesta mäyräkoirasta. Se tiedetään, että mäyräkoiran kehittämisen myöhäisemmissä vaiheissa roturisteytyksiä tehtiin runsaasti.

Du Fouilloux ja *Buffon* kuvaavat 1500-luvulla teoksissaan *La Venerie* ja *Histoire Naturelle* metsästystä koirien avulla. Kirjoissa kuvataan pienpetojen pyyntiä maanalaisiin luoliin tunkeutuvien koirien avulla.

Nämä koirat ovat mäyräkoirien esi-isiä. Mäyräkoiria käytettiin tuolloin, kuten nykyäänkin, sekä maan alla, että maan päällä tapahtuvaan metsästykseseen.

Aikakauden kirjallisuudessa mainitaan kaksi mäyräkoiramunnosta, käyräraajainen ja suurempiraajainen. **Lyhytkarvaisen** alkumäyräkoiran karva oli nykyaikaista lyhyttä karvaa karkeampaa, pidempää ja tuuheampaa. **Pitkäkarvainen** mäyräkoira on rotuna vanhempi kuin yleensä otaksutaan. Keski-Saksassa *Anhalt-Dessaun hovissa* tiedetään eläneen jo 1700-luvulla hyvin riistaverinen suklaanruskea ja musta-punainen pitkäkarvainen mäyräkoirakanta.

Suurimmat rakenteelliset puutteet, köyry selkä ja käyrät eturaajat, jalostettiin määrätietoisella työllä pois lyhytkarvaisesta mäyräkoirasta Saksassa 1800-luvulla ja 1900-luvun alussa ja värit vakiintuivat.

Myös **karkeakarvainen** mäyräkoira sai vakiintuneen muotonsa 1800-luvulla ja 1900-luvun alkuvuosikymmeninä. Sen luomiseen ja parantelemiseen jouduttiin käyttämään ainakin dandiedinmontinterrieriä ja paikallisia pinsereitä. Ehkä karkeakarvainen mäyräkoira sai niiltä tyypillisen riistanvärinsä. Snautseri-, pinseri- ja terrieristeytyksistä peräisin olevien vieraiden piirteiden poistamiseksi on karkeakarvaisen mäyräkoiran jalostuksessa myöhemmin käytetty runsaasti lyhytkarvaisia mäyräkoiria. Lyhytkarvaiset mäyräkoirat liittyvät kiinteästi myös pitkäkarvaisen mäyräkoiran jalostuksen historiaan. Monet modernit pitkäkarvaiset suvut ovat saaneet Saksassa alkunsa lyhytkarvaisista vanhemmista.

Ensimmäinen epävirallinen rotumääritelmä julkaistiin vuonna 1879 ja vuonna 1888 perustettiin Saksan ensimmäinen mäyräkoirajärjestö, Berliiniin mäyräkoiraklubi. Vuonna 1890 ilmestyi ensimmäinen kantakirja, *Teckelstambuch*. Kantakirjaan pääsi 386 lyhytkarvaista, 3 karkeakarvaista ja 3 pitkäkarvaista mäyräkoiraa.

Ajatus pienikokoisten mäyräkoirien kehittämisestä kaniinimetsästykseen ja maatilojen jyrksijöiden hävittämiseen syntyi Saksassa 1800- ja 1900-lukujen taitteessa. **Kaniinimäyräkoiraa** tavoiteltaessa syntyi kuitenkin myös yksilöitä, jotka olivat normaalikokoisia mäyräkoiria pienempiä mutta kaniinimäyräkoiria suurempia. Oli siis nimettävä vielä yksi kokoryhmä, **kääpiömäyräkoirat**.

Ensimmäiset kantakirjatut pienoismäyräkoirat löytyvät omana ryhmänään vuoden 1902 kantakirjasta. Kaikki yhdeksän koira olivat normaalikokoisista vanhemmista syntyneitä. Todennäköisesti pienikokoisia mäyräkoiria oli kuitenkin ollut olemassa jo aiemmin.

Jalostuksessa käytettiin aluksi apuna kääpiökoiraris- teytyksiä, jotka kuitenkin pilasivat ulkomuodon ja hävittivät metsästysominaisuudet. Niinpä palattiin koon perusteella tapahtuvan jalostusvalinnan tielle. Sitkeällä työllä saatiin Saksassa luotua korkealaatuiset kääpiö- ja kaniinimäyräkoirakannat, mutta kasvatustyön ydinalue jäi toisen maailmansodan jälkeen rautaesiripun taakse. Niinpä pienoismäyräkoirien kasvatus jouduttiin aloittamaan Länsi-Saksassa likipitään alusta.

Mäyräkoirien saksalaistausta aiheutti rodulle ja sen kasvatukselle harmia ja aliarvostusta kummankin maailmansodan jälkeen angloamerikkalaisessa maailmassa.

Manner-Euroopassa mäyräkoirat jaetaan karvanlaadun ja koon perusteella yhdeksään muunnokseen. Iso-Britanniassa ja USA:ssa ne jaetaan karvanlaadun perusteella kolmeen ryhmään mutta koon perusteella ainoastaan kahteen, normaalikokoisiin ja pienoismäyräkoiriin (Miniature Dachshund). FCI-maissa pienoismäyräkoiran määrittää enintään 35 sentin rinnanympäry, angloamerikkalaisissa rotumääritelmässä rajana on enintään viiden kilon paino.

Eri karvanlaatuisten suosio vaihtelee eri maailmankolkissa. Karkeakarvainen mäyräkoira on suosituin Saksassa, osassa Manner-Eurooppaa ja Pohjoismaissa, mutta jää lyhytkarvaisen mäyräkoiran jälkeen mm. angloamerikkalaisessa maailmassa. Normaalikokoiset mäyräkoirat ovat pienoismäyräkoiria suosittuimpia, joskin mm. Suomessa ja Ruotsissa pitkäkarvaiset kääpiömäyräkoirat ovat viime vuosina ohittaneet normaalikokoiset pitkäkarvaiset rekisteröintien määrässä.

2.1.1 Mäyräkoirien tulo Suomeen

Saksalainen mäyräkoirakanta koostui 1800- ja 1900-luvun taitteessa pääasiassa lyhytkarvaisista mäyräkoirista. Niinpä ensimmäiset tuonnit olivat pääosin lyhytkarvaisia, mutta myös muutamia karkeakarvaisia mäyräkoiria tuotiin. Tuonnit jäivät aluksi vähäisiksi, sillä 1900-luvun alkupuoliskon kuohuvat vuosikymmenet eivät olleet otollista aikaa rotukoirien kasvatukselle.

Lyhytkarvaisten ja karkeakarvaisten mäyräkoirien tuonti pääsi todelliseen vauhtiin vasta sotien jälkeen 1940-luvulla. Ensimmäiset pitkäkarvaiset mäyräkoirat tuotiin Suomeen 1950-luvulla.

Vaikka ensimmäiset Suomeen tuodut lyhytkarvaiset mäyräkoirat olivat varsin korkealaatuisia, ei mäyräkoiraharrastus saanut tuulta purjeisiinsa vaan hiipui. 1920-luvulla herrat **af Forselles** ja **Rosenlew** toivat Suomeen Ruotsista *Lichtenstein*- ja *Sippolas*-kennelleissä syntynei-

tä koiria, jotka loivat pohjan vanhimmalle mäyräkoirakannallemme.

Maineikas ruotsalainen lyhytkarvainen jalostusmatori, *Ch Jäger Tipp*, on vaikuttanut merkittävästi poikansa *Ch Murre af Dinglevikin* sekä pojanpoikiensa *Sippolas Fridmanin* ja *Ch Tito II av Klockbergan* kautta suomalaisen lyhytkarvaisen mäyräkoiran jalostukseen. Näiden kolmen tuontiuuroksen avulla luotiin lyhyessä ajassa korkealaatuinen lyhytkarvainen mäyräkoirakanta. Urokset löytyvät yhä poikiensa ja tyttäriensä kautta kaikkien merkittävien suomalaisten lyhytkarvakenneleiden koirien sukutauluista.

Myös karkeakarvaisen mäyräkoiran kasvatus pääsi toden teolla vauhtiin Suomessa vasta sotien jälkeen, vaikka 1900-luvun alkuvuosikymmenien aikana oli Saksasta ja Ruotsista tuotukin yksittäisiä koiria. Vuonna 1941 Ruotsista tuotu *Ch Sippolas Mizi* vaikuttaa vieläkin monissa karkeakarvaisissa suvuissa. *Sippolas Mizi* löytyy **Greta Krogiuksen** varhaisen *av Fata Morgana* -kennelin koirien takaa.

Suomen Mäyräkoiraliiton monivuotinen puheenjohtaja **G.W. Hackman** tuotti Suomeen 1940- ja 1950-lukujen taitteessa Ruotsista kolme karkeakarvaista *Sippolas*-koiraa ja Saksasta laikullisen lyhytkarvaisen *Nira vom Tigerparkin*. Hackmanin *av Hackstam*-koirat polveutuvat näistä tuonneista.

Lauri Vuolasvirran *Lalles*-kennelin karkeakarvaisen mäyräkoirien taustalta taas löytyvät ruotsalaisen *Eckes*-kennelin kasvatit. Suomen Kennelliiton kasvattajille myöntämä Vuolasvirta-palkinto on nimetty hänen mukaansa.

Ensimmäiset pitkäkarvaiset mäyräkoirat tuotiin Suomeen Saksasta ja Ruotsista 1950-luvulla. **C. H. Clatt** toi Saksasta *Ch Käte von Heidewinterin*. Siitä tuli hänen *vom Heidelbockel* -kennelinsä kantanarttu. 1960-luvulla tuotiin Saksasta merkittävät urokset *Vino von Behringen* ja *Jockel von der Rassebank* sekä Ruotsista narttu *Örnbergets Sabina*. Mustapunaisesta *Sabinasta* tuli *Groggens*-kennelin kantanarttu ja Saksasta tuodusta *Finchen von der Birkestä Muviro*-kennelin kantanarttu. Ruotsista tuotiin narttu *Papita av G-stam*, jonka musta-punaisesta tyttärestä *Groggens Brandy Daisystä* tuli *Zekiwa*-kennelin pitkäkarvaisten mäyräkoirien kantaemo.

Pienoismäyräkoirat ovat saaneet Suomessa jalansijaa huomattavasti myöhemmin kuin normaalikokoiset mäyräkoirat. Pitkäkarvaisten pienoismäyräkoirien tuonti käynnistyi 1950-luvulla mutta lyhytkarvaisten ja karkeakarvaisten vasta 1970-luvulla.

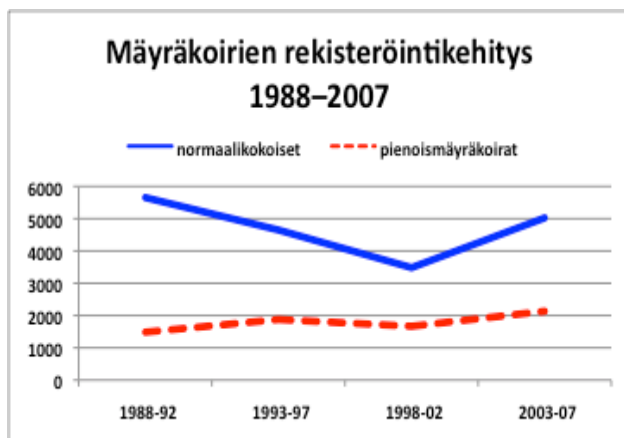
Pienoismäyräkoirakantamme ovat saaneet alkunsa kahdella tavalla: maahan tuoduista pienoismäyräkoirista ja normaalikokoisista vanhemmista syntyneistä pienikokoisista mäyräkoirista. Alkuaikojen kasvatusta leimasivat kantojen kapeudesta johtuvat karvanlaatu- ja kokomuunnostiteytykset.

Ensimmäiset pitkäkarvaiset kääpiömäyräkoirat tuotiin Suomeen 1950-luvulla. **Erkki Pihlaja** toi Saksasta *Fidolin von der Opalanan* ja *Jenny von der Rasselbanden*, joista tuli *Metsämiehen*-kennelin kantakoiria. 1960-luvulla Pihlaja toi Saksasta vielä pitkäkarvaiset kaniinurokset *Prinz vom Wall'n* ja *Struppi v Hexenwegin*. **Zidy Munsterhielm-Ehnberg** toi vuonna 1966 Ruotsista nartun *Blähättans Kirisit*. Näistä tuonneista tuli *Zekiwa*-kennelin pitkäkarvaisten kääpiömäyräkoirien perusta.

Lyhytkarvaisten kääpiömäyräkoirien kasvatus sai meillä alkunsa 1970-luvulla kolmesta Hollannista tuodusta *van de Zeven Bergjes* -kennelin nartusta ja Ruotsista

tuodusta pitkäkarvaisen *Struppi von Hexenvegin* pojasta *Ekhorst Gunnesta*. Kasvatustyö hiipui tuolloin kannan kirjavuuden ja pienuuden aiheuttamiin ongelmiin. Uudelleen se pääsi vauhtiin, kun *Boidis*-kennelin normaalikoisien *Boidis Rosinan* pentueisiin alkoi syntyä kääpiökokoisia yksilöitä.

Karkeakarvaisten kääpiömäyräkoirien kasvatus alkoi suuremmassa mittakaavassa 1970-luvulla. **Marja Nuotion** *Malec*-kennelin karkeakarvaisten kääpiöiden kanta-emo oli Ruotsista tuodun normaalikokoisen *Sports Extremen* tytär *Malec Dreija*. **Lempi ja Kari Toivosen** *von der Nutzen* -kennelin kasvatustyön pohjana taas olivat normaalikokoisista vanhemmista syntyneet kääpiökokoiset mäyräkoirat ja karvanlaaturisteytykset. Muotovalio *April von der Nutzen* sai Hollannissa syntyneen, Ruotsiin viedyn uroksen *FIN & N MVA Ivanhoe van de Molenbeemdin* kanssa voitokkaan *Mirabella von der Nutzenin*. *Ivanhoe van de Molenbeemd* on vaikuttanut voimakkaasti suomalaisen karkeakarvaisen kääpiömäyräkoiran jalostukseen.

Karkeakarvaisen mäyräkoiran jalostuksessa on useita vuosilymmeniä menty eteenpäin pitkälti runsaasti käytettyjen tuontiurossien varassa. Osa niistä on periyttänyt toivottuja ominaisuuksiaan, osa epätoivottuja. 1980-luvulla meillä oli ulkomuodoltaan ja käyttöominaisuuksiltaan korkeatasoinen karkeakarvainen mäyräkoirakanta, jonka loistoa kuitenkin himmensi runsaasti käytettyjen tuontiurossien mukana saapunut PRA-ongelma. Sukusiitoksen käyttö toi ongelman esiin.

Metsäkauriskantojen alettua kasvaa Suomessa voimakkaasti 1990-luvulta alussa, ovat markkinat ajavalle karkeakarvaiselle mäyräkoiralle avautuneet. Etenkin Ruotsista on tuotu runsaasti ajavista suvuista polveutuvia koiria, joiden jalostuksessa ajo-ominaisuudet ovat olleet keskeinen valintakriteeri. Siinä missä ajavien lyhytkarvaisten mäyräkoirien ulkomuoto on pysynyt korkeatasoisena, on ajavien karkeakarvaisten mäyräkoirien ulkomuoto jossain

määrin kärsinyt yksipuolisesta jalostuksesta. Ajo-ominaisuudet ovat kuitenkin toivotunlaiset.

2000-luvun karkeakarvainen mäyräkoira voi hyvin. Käyttöominaisuudet ovat tallella, luonne on miel-

lyttävä ja ulkomuoto rodunomainen. Kannan koko kasvaa.

Vaikka jalostusmatadorien käytöstä on luovuttu, on urosten käyttö yhä liian kapealla pohjalla. Karkeakarvaisten mäyräkoirien kasvattajien joukossa on muita karvanlaatu- ja kokomuunnoksia runsaammin kasvattajia, jotka teetättävät nartullaan yhden tai kaksi pentuetta ilman, että nartulla tai sen partnerilla on koe- tai näyttelytuloksia. Uusien kasvattajasukupolvien kouluttaminen ja sitouttaminen yhteisiin jalostusavoitteisiin tulee olemaan rotujärjestön suuria tulevaisuuden haasteita.

Suurimmat karkeakarvaisen mäyräkoiran kasvattajat (Lähde KoiraNet 1.8.2008)	
Kennel	Pentuja
Kaivannon	348
Oppes	325
Börjebergs	230
Stenstallets	224
Hukkaputken	201
Razzia	200
Tassola	196
Maikkilan	194
Zekiwa	169
Zehard	166
Track-Action	164
Tion	153
Foxida	150
Freckle-Face	149
Freunds	144
Lamark	141

2.2 Rotumääritelmä

Ensimmäinen virallinen rotumääritelmä julkaistiin Saksassa 1889. Sen jälkeen rotumääritelmä on säilynyt pitkään lähes samanlaisena. Nykyinen rotumääritelmä on liitteessä 1.

FCI:n 1964 ja SKL:n 1978 hyväksymässä rotumääritelmässä, kuten sen edeltäjissäkään, ei puututtu tiukasti mäyräkoiran mittasuhteisiin. Rotumääritelmää tulkinneet mannereurooppalaiset ulkomuototuomarit katsoivat, että sopiva rungon korkeuden suhde rungon pituuteen on 1 : 2.

Koon suhteen rotumääritelmä on ollut tarkempi. Se määritteli normaalikokoisten mäyräkoirien painoksi 7–9 kg tyypistä riippuen. Kääpiömäyräkoirien enimmäispainoksi säädettiin noin 4 kg.

1990-luvulla rotumääritelmää ja mäyräkoiran mittasuhteita muutettiin. Uusimmassa, FCI:n 2001 ja SKL:n 2002 hyväksymässä, rotumääritelmäversiossa säkäkorkeuden suhde pituuteen pieni. Pienoismäyräkoirilta poistettiin ohjeellinen paino ja normaalikokoisille muunnoksille ilmoitettiin ainoastaan ohjeellinen enimmäispaino, noin 9 kg.

Hyväksyttäviä parentatyyppisiä ovat leikkaava parenta ja tasaparenta. Tasaparenta ei kuitenkaan ole toivottava vaan alentaa palkintosijaa. Hyväksytyjen värien luettelosta poistettiin keskiajalta peräisin olevia värejä kuten valkolaikullisuus ja värejä, joihin liittyy terveysongelmia kuten isabella-väri ja sininen.

2.3 Käyttötarkoitus

Rotumääritelmä luokittelee mäyräkoiran maan päällä ja alla työskenteleväksi, kaikenlaisesta riistasta kiinnostuneeksi metsästyskoiraksi. Lyhyiden raajojensa ansiosta sen on helppo tunkeutua maanalaisiin luoliin ja rakennusten alle. Mäyräkoira ei kaihda menemästä saaliseläinten perässä veteenkään.

Tarkan vainunsa ansiosta mäyräkoira kykenee jäljittämään ja ajamaan saaliseläimiä maan pinnalla kohtalaisen vaivattomasti. Lihaksikkuutensa ja vahvan luustonsa sekä suurten keuhkojen ja sydämen ansiosta se on sitkeä ja väsymätön työskentelijä.

Normaalikokoisia mäyräkoiria on perinteisesti käytetty pienpetojen luolametsästyksessä, kauriiden ja jänisten ajattamisessa ja haavoittuneiden riistaeläinten jäljittämisessä. Luolatyöskentely on joko riistaeläimen ulos luolastosta karkottavaa tai riistaeläimen pysäyttävää, jolloin metsästäjän on paikannettava saaliseläin luolaan ja kaivettava se esiin.

Lyhyillä raajoillaan mäyräkoirat ajavat hitaasti ja soveltuvat erityisen hyvin pienten metsästysmaiden ajokoiriksi. Ne ovat yleensä maavainuisia.

Ajo-ominaisuuksia on ryhdytty kehittämään mäyräkoiraan 1940-luvulla, muut metsästysominaisuudet ovat olleet siinä jo keskiajalta lähtien.

Rodun kotimaassa Saksassa ja Euroopan muista maista mm. Italiassa ja Ruotsissa mäyräkoiria käytetään myös villisikojen etsimisessä ja liikkeelle karkottamisessa. Eestiläiset käyttävät mäyräkoiria myös ilvesten paikallistamiseen.

Suomessa valtaosaa metsästävästä mäyräkoirista käytetään apuna perinteisessä supikoiran, ketun ja mäyrän luolapyynnissä. Pienten hirvieläinten kantojen kasvaessa metsäkauriiden ja valkohäntäpeurojen ajattaminen mäyräkoiralla on kasvattanut tuntuvasti suosiotaan.

Tekniikka on tullut avuksi myös luola- ja ajometsästykseseen. Tutkapannan avulla koiran liikkeitä voidaan seurata luolassa ja ajomaastossa.

Mäyräkoiralta luonnistuu myös haavoittuneiden riistaeläinten jäljittäminen. Tosin haavoittuneiden hirvien jäljitys Suomessa annetaan yleensä hirvikoirien tehtäväksi.

Silloin tällöin mäyräkoiria näkee noutavina koirina vesilinnunmetsästyksessä. Vaikka mäyräkoirat pienikokoisina eivät vedä vertoja noutajille ja spanieleille, ne ovat riistaviettinsä ja hyvän hajuaintinsa ansiosta hyviä haavoittuneiden lintujen etsijöitä.

Kysymykseen "kuinka moni mäyräkoira metsästää oikeasti" ei ole vastausta. Yleensä koiran ja erityisesti mäyräkoiran kanssa metsästäviä ei tilastoida lainkaan.

Harva mäyräkoira pääsee toteuttamaan luontaista saalistusviettiään. Mäyräkoira otetaan yhä useammin pelkäsi seurakoiraksi.

2.3.1 Koemuotojen kehityksestä

Rotumääritelmää noudattaen 1947 syntynyt rotujärjestö asetti päätehtäväkseen "*...saada mukaan mäyräkoirakasvattajia, näyttelyihin osallistujia ja metsästäjiä sekä pyrkiä saamaan aikaan useampia metsästyskoemuotoja kuten ajo- ja jäljestämiskokeita.*"

Koetoimintaa – tosin vain luolakokeita – oli ollut tarjolla jo aiemminkin, mutta uuden kerhon ensimmäinen oma luolakoe järjestettiin vasta vuonna 1951.

Jäljestämiskokeet käynnistyivät sääntöjen laatimisella ja kahdeksan tuomarin koulutuksella siten, että vuonna 1955 kerho saattoi järjestää kahdet kokeet. Osallistuneista 20 mäyräkoirasta 8 pääsi palkinnoille.

Ajokoetoimintaa saatiin odottaa vuosikymmenen vaihtumiseen asti. Ahvenanmaan mäyräkoirakerho Ålands Taxklubb liittyi mukaan liiton toimintaa 1959, ja seuraavan vuoden joulukuussa järjestettiin Ahvenanmaalla Suomen ensimmäiset mäyräkoirien ajokokeet.

Kaikissa koelajeissa on kymmenen viime vuoden aikana tehty sääntömuutoksia. Ne ovat osaltaan voineet vaikuttaa koiramääriin sekä tulostasoon kokeissa.

Vuonna 1995 luolakoirien taipumuskokeissa (LUT) otettiin käyttöön hakupesän jälkeisten pesien eteen kiinnitettävät lisäahdingot (pituus 50 cm, sisämitat; korkeus 15 cm, leveys 18 cm). Ahdinkojen tarkoitus on hidastaa koiran liikkeitä pesää ja kettua kohti. Vuonna 2000 lisäahdingojen pituutta lisättiin 50 sentistä 70 senttiin. Lisäahdingot vaativat koiralta aiempaa suurempaa rohkeutta ja ovat heikentäneet jossain määrin tulostasoa. Vuonna 2002 tuli eläinlääkärin läsnäolo koepaikalla pakolliseksi. Tämä seikka nostaa koemaksuja ja saattaa myöhemmin vaikuttaa koiramääriin kokeissa.

Osallistumisoikeus luolakoirien metästyskokeisiin (LUME) muuttui 1.8.2005. Aikaisemmin ko. kokeisiin sai osallistua vain FIN KVA-L -arvon saavuttanut koira. Nykyään 15 kuukautta täyttänyt, tunnistusmerkitty ja SKL – FKK :n määräysten mukaisesti rokotettu koira saa osallistua LUME-kokeeseen. Osallistumismäärät koemuodossa ovat kasvussa.

Metsästyskoirien jäljestämiskokeen (MEJÄ) säännöt muuttuivat vuonna 1998. Silloin mm. voittajaluokan jälki muuttui kulmakatkon vuoksi hieman vaativammaksi. Arvosteluperusteet molemmissa luokissa muuttuivat. Koemuotoon hakeutumista hankaloittaa se, että osallistumismahdollisuuksia on rajoitetusti ja kilpailijalta odotetaan myös osallistumista jälkien tekoon, mikä koetaan työlääksi.

Mäyräkoirien ajokokeen (MÄAJ) uudet säännöt otettiin käyttöön 2002. Entisten ajoeläinten (jänis, kettu, metsäkauris) lisäksi hyväksyttäväksi ajoeläimiksi tulivat myös muut hirvieläimet, lähinnä valkohäntäpeura ja kuusipeura. Koekäynneissä on tapahtunut voimakas kasv.

Perinteisten koemuotojen rinnalle on 2000-luvulla tullut uusia koemuotoja: vesiriistakoe (VERI) vuonna 2001 ja vahingoittuneen riistaeläimen jäljestämiskoe (VAHI) vuonna 2007.

3 – Rotujärjestö

3.1 Suomen Mäyräkoiraliitto

Finska Taxklubben – Suomen Mäyräkoirakerho ry perustettiin 1947 Helsingissä muutaman innokkaan mäyräkoiraharrastajan voimin. Toiminta oli aluksi varsin vaatimattonta. Perustamisvuonna rekisteröitiin ainoastaan 65 lyhytkarvaista ja karkeakarvaista mäyräkoiraa.

Ensimmäinen puheenjohtaja oli **G.W. Hackman**.

Mäyräkoirakerho haki heti *Suomen Kennelliiton* edeltäjän *Suomen Kennelklubin* jäsenyyttä ja oli sen ensimmäinen rekisteröity rotujärjestö.

Nuori rotujärjestö lähti määrätietoisesti viemään jalostusta eteenpäin kouluttamalla ulkomuoto- ja koetuomareita sekä järjestämällä koiranäyttelyitä, luola-, ajo- ja jäljestämiskokeita. Kerhoiltoissa kuultiin esitelmiä mäyräkoiran rakenteesta, sairauksista ja koemuodoista sekä saatiin opastusta trimmaamisesta ja koirien esittämisessä näyttelyissä aivan kuten tänäkin päivänä.

Ruotsin mäyräkoirakerholtta saatiin runsaasti henkistä tukea ja taloudellista apua. Ruotsalaiset mm. lahjoittivat ja lainasivat suomalaisille harrastajille jalostuskoiria. Tiivis yhteistyö ruotsalaisten ja norjalaisten mäyräkoiraharrastajien kanssa on jatkunut vuosikymmeniä, sillä koirien liikuttelu muualle Eurooppaan oli Suomen raivautautivapaudesta johtuvan karanteenikäytännön johdosta pitkään hankalaa. Karanteenikäytännön poistuttua 1980-luvun lopussa, koirien tuonti muualta Euroopasta sekä kilpailu- ja astutusmatkat lisääntyivät huomattavasti.

Toiminta oli alkuvuosikymmeninä hyvin Helsingikeskeistä ja ruotsinkielistä. Mäyräkoirakerhon jäseniksi liittyi harrastajia Loviisan, Tammisaaren ja Hangon seudulta. Myöhemmin myös Ahvenanmaan mäyräkoirakerho liittyi jäseneksi.

Vuonna 1955 perustettiin suomenkielinen *Suomen Mäyräkoirajärjestö ry*. Sen toiminta-alue oli Tampereen ja Hämeenlinnan seutu. Kun kennelalan kaksi keskusjärjestöä vuonna 1962 yhdistyivät, käynnistyivät myös mäyräkoirakerhojen yhdistymisneuvottelut. Vuosien sitkeiden neuvottelujen jälkeen perustettiin viimein vuonna 1968 *Suomen Mäyräkoiraliitto – Finska Taxklubben ry*.

Liittomuotoisen yhdistyksen säännöt edellyttivät paikallisosastojen perustamista. Ainoastaan Ahvenanmaalla oli jo paikallisjärjestö, *Ålands Taxklubb*. Manner-Suomeen perustettiin seuraavan vuosikymmenen aikana 11 paikallisyhdistystä. Nyt niitä on 19 kappaletta.

Paikallisten yhdistysten toimintaedellytykset parantivat organisaatiomuutoksen myötä. Näyttelyiden järjestäminen ja etenkin vilkas koulutus- ja koetoiminta siirtyivät paikallistasolle. Toiminta on liiton tukemaa ja valvomaa.

Liiton vastuulle jäivät mäyräkoirien mestaruuskokeiden ja pohjoismaisten voittajänäyttelyiden järjestäminen. Pomarkussa on 1980-luvun alkuvuosista lähtien pidetty jokakesäinen mäyräkoiraleiri, jonka järjestää Helsingin Seudun Mäyräkoirakerho.

Suomen Mäyräkoiraliitto on julkaissut *Mäyräkoiramme – Våra taxar* -lehteä vuodesta 1967 alkaen ja näyttely- ja koetulokset sisältävää vuosikirjaa vuodesta 1987 alkaen.

Parhaita jalostusyksilöitä on jälkeläisnäyttöjen perusteella muistettu käyttöjalostuspalkinnoilla. Niistä kultaisia on ollut 101, hopeisia 156 ja pronssisia 317.

Käyttökokeissa kunnostautuneita rotutyypillisiä mäyräkoiria on listattu erikoiskantakirjaan, jonka seitsemäs osa julkaistiin 2007. Roduittain kirjaan kelpuutetut ovat jakautuneet seuraavasti:

Karkeakarvaiset:

- Normaalikokoiset 1173
- Kääpiömäyräkoirat 70
- Kaniinimäyräkoirat 13

Lyhytkarvaiset:

- Normaalikokoiset 645
- Kääpiömäyräkoirat 46
- Kaniinimäyräkoirat 2

Pitkäkarvaiset:

- Normaalikokoiset 286
- Kääpiömäyräkoirat 169
- Kaniinimäyräkoirat 54

Lisäksi on listattu 17 koiraa, joiden rotumuunnos on jäänyt merkitsemättä.

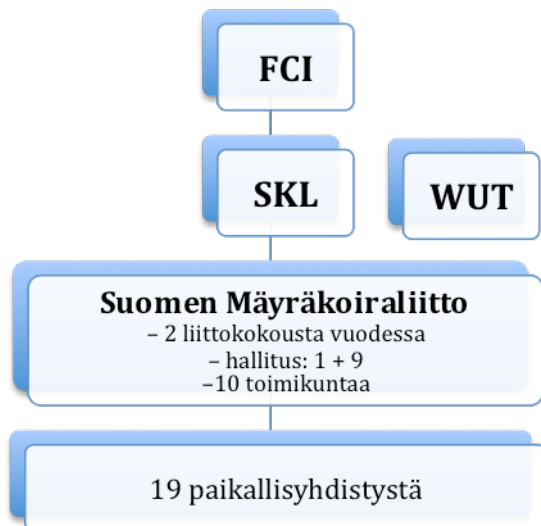
Pentuvälitystä ja neuvontaa liitto on tarjonnut 1970-luvulta lähtien.

Mäyräkoiraliiton jäsenmäärä on noussut tasaisesti noudatellen rekisteröityjen koirien määrää. Uusille tuhatluville on siirrytty suurien rekisteröintivuosien jälkeen.

Suomen Mäyräkoiraliitto – Finska Taxklubben ry Jäsenmäärän kehitys	
1947	32
1957	200
1968	697
1977	1218
1987	1906
1996	2241
2005	3191
2007	3748

Väkilukuun suhteutettuna Suomen Mäyräkoiraliitto on jäsenmäärältään varsin huomattava. Vastaavan Ruotsin järjestön jäsenmäärä on noin 7000, mutta esimerkiksi Italian ja Itävallan kaltaisissa maissa jäädään alle tuhanen jäsenen. Jäsenyysehdot kuitenkin vaihtelevat. Joissakin maissa yhdistykset ovat kaikille avoimia ja joissakin taas jäseneksi hyväksytään vain arvostettuja ja suositteluja kasvattajia.

3.2 Organisaatio

Suomen Mäyräkoiraliiton kotimainen kattojärjestö on *Suomen Kennelliitto*, SKL, jonka kansainvälinen kattojärjestö on puolestaan *Federation Internationale Cynologique*, FCI.

Viimeisimmän, vuonna 2003 tapahtuneen sääntömuutoksen jälkeen Suomen Mäyräkoiraliitolla on liittokokous kaksi kertaa vuodessa. Syysliittokokouksen valitsemassa liiton hallituksessa on 9 jäsentä ja puheenjohtaja. Puheenjohtajan toimikausi on vuoden pituinen ja jäsenten kolmen vuoden pituinen. Hallitus valitsee erikoisalojen toimikunnat, jotka huolehtivat omien alojensa toiminnan pyörittämisestä ja ovat vastuussa hallitukselle.

Vuoden 2008 alussa Suomen Mäyräkoiraliitolla oli jalostustoimikunnan lisäksi toimikunnat eri koemuodoille (3 toimikuntaa), näyttelyasioille, ulkomuototuomareiden koulutukselle, julkaisutoiminnalle, tietoteknisten ratkaisujen kehittämiseksi, yhteistyön edistämiseksi ja pienoismäyräkoirien käyttötapumuskokeen kehittämiseksi.

Suomen Mäyräkoiraliitto on Suomen Kennelliiton ja maailman mäyräkoiraliiton, *Welt Union Teckelin* (WUT) jäsen. Liiton tärkeimmät yhteistyökumppanit ovat vuonna 1901 perustettu *Svenska Taxklubben*, 1947 perustettu *Dansk Gravhundeklub* ja vuonna 1960 perustettu *Norske Dachshundklubbens Forbund*. Pohjoismaisen yhteistyön kulmakiviä ovat vuosittaiset neuvottelupäivät ja eri maisa kiertävä mäyräkoirien pohjoismainen voittajänäyttely.

Jalostustoimikunta

Jalostustoimikunta koostuu kokeneista mäyräkoiraharrastajista. Jalostustoimikunnan rooli mäyräkoirarotujen jalostuksen edistäjänä on aina ollut suuri. Alkutaipaleella jalostustoimikunta tarjosi jäsenistölle käytännön jalostusneuvontaa antamalla urossuosituksia. Myöhemmin kuvaan ovat tulleet kasvattajapäivät, jalostustarkastukset sekä *Mäyräkoiramme*-lehden vuotuiset jalostusnumerot jalostusurosluostoihin ja kasvattajatilastoineen.

SML:n hallitus hyväksyi vuonna 1995 jalostusohjesääntö, joka määrittelee yleiset jalostustavoitteet ja jalostustoimikunnan tehtävät. Se sisältää myös jalostusneuvonnan perusohjeen ja pentuvälityssäännöt.

Jalostustoimikunta seuraa mäyräkoirapopulaatioiden tilaa ja ohjaa jalostusta. Jalostustoimikunnan keskeiset tehtävät ovat:

- Koe- ja näyttely- ja luonnetestitulosten kerääminen ja analysointi
- Rekisteröintitietojen sekä populaatioiden tilaa kuvaavien tietojen kerääminen ja analysointi
- Terveystarkastustietojen (PEVISA) kerääminen ja analysointi
- Mäyräkoiriin liittyvän tutkimustoiminnan seuraaminen ja siihen osallistuminen
- Jalostus- ja jälkeläistarkastuksiin osallistuminen ja tulosten analysointi
- Jalostusurosluostojen ylläpito
- Jalostuksen tavoiteohjelman laatiminen
- Jalostusneuvonnan tarjoaminen kasvattajille
- Kasvattajien kouluttaminen

Lisäksi jalostustoimikunta seuraa aktiivisesti mäyräkoirien jalostusta muissa maissa ja vaihtaa tietoa muiden Pohjoismaiden rotujärjestöjen kanssa.

3.3 Jalostuksen tavoiteohjelma

Suomen Mäyräkoiraliitossa on oltu edistyksellisiä jalostusasioissa, sillä ensimmäisen jalostuksen tavoiteohjelman suunnittelu aloitettiin jo vuonna 1984. SKL vahvisti sen 1986. Sen jälkeen tavoiteohjelmaa on tarkistettu viisivuotiskausittain.

Mäyräkoirien jalostaminen sadan vuoden ajan suljetuissa populaatioissa on tuonut uusia haasteita jalostuksen ohjaukselle. Nykyisin Suomen Kennelliiton ylläpitämää *KoiraNet*-tietokantaa käytetään apuna jalostukseen liittyvän tiedon keräämisessä ja analysoimisessa. SKL:n mallin mukaan laadittu, päivittyvä jalostuksen tavoiteohjelma auttaa jalostustavoitteiden asettamisessa sekä tavoitteiden toteutumisen seurannassa.

3.4 PEVISA

Mäyräkoirapopulaatioiden seurannan tehostuessa 1980-luvulla huomattiin, että pienoismäyräkoirilla esiintyy polvilumpion sijoiltaanmenoa eli patellaluksaatiota. Polvisairauden torjuminen aloitettiin tehokkaasti liittymällä *Suomen Kennelliiton perinnöllisten vikojen ja sairauksien vastustamisohjelmaan*, PEVISAan. Kaikkien jalostukseen käytettävien pienoismäyräkoirien polvet tuli tarkastuttaa. Vakavammista patellaluksaation muodoista kärsivät koirat suositeltiin jätettäväksi pois jalostuksesta.

Vastustamisohjelma alkoi purra muutamassa vuodessa eikä mäyräkoirissa nykyisin tavata sairauden vaikeampia muotoja. Polvitarkastus on edelleen pakollinen pienoismäyräkoirarotujen jalostuskoirille.

PRA:n ja *perinnöllisen kaihin* (HC) yleistyminen etenkin karkeakarvaisissa mäyräkoirissa johti kaikkien mäyräkoiramunnosten liittämiseen PEVISAan silmänsairauksien osalta vuonna 1992. *PRA*:ta tai kaihia sairastavien koirien jälkeläisiä ei rekisteröidä. Vastustettavien silmänsairauksien joukkoon liitettiin pitkäkarvaisilla mäyräkoirilla esiintyvä sarveiskalvon tulehdus, *keratitiis*. Myöskään keratitista sairastavan koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä.

3.5 Yksilöiden kasvattamisesta populaatioiden jalostamiseen

Mäyräkoiranjalostus on tähdännyt Suomessa 1980-luvulle saakka laadukkaiden yksilöiden tuottamiseen. Ajan tavan mukaan sukusiitosta ja hyväksi periyttäviksi todettuja jalostusuroksia on käytetty runsaasti. Aluksi koirien taso nousi kohisten, mutta taantumista terveydessä, luonteissa, käyttöominaisuuksissa ja ulkomuodossa alkoi ilmetä 1980-luvulla.

Populaatiogenetiikan tietämys on lisääntynyt 1980-luvulta lähtien ja jalostuksen painopiste on alkanut hitaasti kääntyä yksilöiden kasvattamisesta populaatioiden jalostamiseen. 2000-luku on tuonut mukanaan geenitestit ja jalostusindeksit. Geenitestejä voidaan käyttää jalostuk-

sessä apuna yksinkertaisesti periytyvien sairauksien kuten PRA:n vastustamisessa. Jalostusindeksejä puolestaan voidaan käyttää apuna jalostettaessa useiden geenien ja ympäristötekijöiden muovaamia ominaisuuksia.

Jalostuskantojen perinnöllisen monimuotoisuuden vaalimisen tärkeys on ymmärretty. Kotimaisten kantojen tehokkaaseen käyttöön ei kuitenkaan ole vielä päästy.

Yleisen elintason nousun ja globalisaation seurauksena mäyräkoirien tuonti naapurimaista ja kaukomailta on lisääntynyt. Tuontien suomalaisten mäyräkoirien perimää rikastuttava vaikutus ei kuitenkaan ole itsestäänselvyys, sillä samojen kansainvälisissä koiranäyttelyissä menestyneiden kenneleiden kasvatteja löytyy kaikkialta maailmasta. Maineikkaita jalostusuroksia saatetaan kierrättää maasta maahan ja mantereelta toiselle.

4 – Nykytilanne

4.1 Populaation koko ja rakenne

Karkeakarvainen mäyräkoira on suosituin mäyräkoira-muunnos Suomessa, Pohjoismaissa ja monessa muussakin Manner-Euroopan maassa. 1990-luvun jälkipuoliskon notkahduksen jälkeen rekisteröinnit ovat kääntyneet meillä uudelleen nousuun.

Vuosien 2003–2007 rekisteröinnit lähenevät huippuvuosien 1988–1992 lukemia. Se kuvastanee mäyräkoirien pitkää ikää ja omistajien rotu-uskollisuutta. 1990-luvun alussa syntyneen ja 2000-luvulla kuolleen karkeakarvaisen mäyräkoiran tilalle hankitaan uusi samanrotuinen. Suosion kasvua on etsittävä myös kauriskannan runsastumisesta eli karkeakarvaisten menekistä metsästäjille.

Populaation tarkastelussa on käytetty käyttökoirille sovellettua viiden vuoden sukupolvenväliä, jotta kaikkia mäyräkoira-muunnoksia kuvattaisiin yhdenmukaisesti ja vertailukelpoisesti. Populaatorakennetta on tarkasteltu sekä 20 vuoden ajalta että vuositasolla jaksolta 2003–2007. Käytetyimpiä uroksia on listattu kymmeneltä vuodelta. Isoisäosuuksia analysoidaan ruotsalaisen tutkijan Lennart Swensonin esimerkin mukaisesti rekisteröintivuoden mukaan kolmelta sukupolvelta eli 15 vuoden ajalta. Samaa laskentatapaa on noudatettu karkeakarvaisten mäyräkoirien isoisätilastoissa myös 1997 ja 2005.

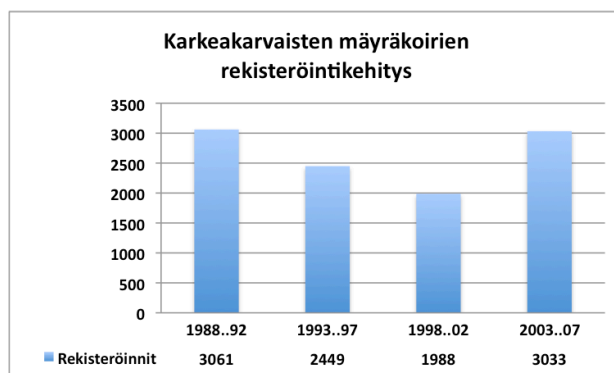
Kasvattajia ja pentueita keskimäärin				
	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
Kasvattajia	102	86	65	97
Pentueita	131	104	80	120

Karkeakarvaisten mäyräkoirien nuorin sukupolvi					
	2003	2004	2005	2006	2007
Uroksia	250	289	273	349	372
Narttuja	196	307	254	360	383
Rekisteröity yht.	446	596	527	709	755

Karkeakarvaisten mäyräkoirien rekisteröinnit muissa maissa					
	2003	2004	2005	2006	2007
Ruotsi	1422	1179	923	1091	956
Norja	456	560	487	470	462
Tanska	656	693	690	621	706
Saksa	4520	4463	3911	3623	-
Iso-Britannia	-	-	348	344	308

Tanskassa rekisteröinnit ovat olleet jokseenkin tasaiset ilman suurempia nousuja tai notkahduksia. Ruotsissa ja Saksassa karkeakarvaisten mäyräkoirien rekisteröintiluvut ovat laskeneet, vaikka Saksassa ne ovat yhä moninkertaiset Suomeen verrattuna ja Ruotsissakin vielä meitä suuremmat. Norjassa karkeakarvaisia mäyräkoiria rekisteröidään Pohjoismaista vähiten. Angloamerikkalai-

ssa maailmassa lyhytkarvaiset mäyräkoirat ovat karkeakarvaisia suosituimpia.

Rotu on metsästysominaisuuksiltaan monipuolinen ja omistajat harrastavat usein samojen yksilöiden kanssa näyttelyiden lisäksi useita koemuotoja. Useita karkeakarvaisia mäyräkoiria käytetään edelleen metsästyksessä, mutta monet toimivat pelkinä seurakoirina. Eri sukupolvissa 10–23 prosenttia pennuista on syntynyt vanhemmista, joista kummallakaan ei ole tulosta rodunomaisesta käyttökokeesta.

Rekisteröidyistä uroksista aivan liian pientä osaa käytetään jalostukseen. Jalostusurosten ja -narttujen määrällinen suhde eri sukupolvissa on keskimääräisesti 1 : 2, mikä ilmentää urosten ylikäyttöä. Ihannesuhde olisi 1 : 1.

Karkeakarvaisten mäyräkoirien jalostuspohja					
	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07	
Tehollinen kanta per sukupolvi (5 vuotta)	615	552	493	706	
isät	225	204	190	275	
emät	485	426	350	493	
isät/emät (optimi = 1)	0,46	0,48	0,54	0,56	
Tehollinen kanta – tuorein sukupolvi					
	2003	2004	2005	2006	2007
Tehollinen kanta – tuorein sukupolvi	170	208	197	245	251
isät	71	83	82	101	102
emät	106	139	123	156	163
isät/emät (optimi = 1)	0,67	0,60	0,67	0,65	0,63

Tehollisen kannankoon kaava $4 \cdot N_m \cdot N_f / (N_m + N_f)$, jossa N_m on jalostukseen käytettyjen urosten ja N_f narttujen määrä, kuvaa ihannetilannetta, jossa kaikilla koirilla on tasaiset jälkeläismäärät eivätkä yksilöt ole sukua keskenään. Tehollinen kannankoko on todellisuudessa selvästi pienempi, kuin mitä luku ilmaisee. Alle sadan jää-

vää lukua pidetään varoitussignaalina jalostuspohjan hupenemisesta.

Vaikka tehollinen kannankoko on yli 20 vuoden ajan ollut hyvällä tasolla, urosten käyttö on viime vuosikymmeninä painottunut huolestuttavan yksipuolisesti ajaviin sukuihin. Osalla kotimaisista uroksista on luolakoetulokset, mutta muutamilta käyttökoetulokset puuttuvat kokonaan. Osalla uroksista on runsaasti jälkeläisiä, joiden ominaisuuksista on niukasti dokumentoitua tietoa.

Valistuksen ansiosta tiukoista sukusiitosyhdistelmistä on luovuttu ja rodun keskimääräinen sukusiitosaste on laskenut hyvälle tasolle.

Sukusiitosaste				
	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
Sukusiitos%, keskiarvo	5,6	4,2	3,0	1,8

4.2. Käytetyimmät urokset

Käytetyimmät urokset Top 21 (Lähde KoiraNet v.3.03b 8.9.2008)			
uros, syntymävuosi, pentuja 1998–2007 / pentuja kaikkiaan – toisen polven jälkeläisiä 1998–2007 / kaikkiaan	uroksen vanhemmat	uroksen isän vanhemmat	uroksen emän vanhemmat
*Hjelmskogens Åskan (1997) 140/140 – 252/252	Luigi vom Roggenhof – Hjelmskogens Frida	Charles vom Ahlensee – Babs vom Roggenhof	Pysslas Ante – Hjelmskogens Kali
*Tampicos Omar (1999) 131/131 – 42/42	Öllmans Igor – Uremi's Bitte	Mällbergets Skutt – Öllmans Bonnie	Bissebo Älle – Vildmannens Mira
Jussimon Neosimo (1997) 124/124 – 90/90	Oivasimo – Kaivannon Bernadotte	Kaivannon Simo – Benita	Kaivannon Sebastian – Garla Etta-Emilia
*Rufus von Rauhenstein (1995) 106/163– 203/203	Carlos vom Roggenhof – Carla von Rauhenstein	Hasso vom Hausstetter Brok – Merle vom Passmoor	Oskar vom Ordensjäger – Maja vom Romberger Wald
*Zelmaas Pinoccio (2000) 93/93 – 86/86	Dovras Leif-Egon – Zelmaas Ina	Adam – Agnes	Trappbergets Sappo – Zelmaas Evita
Freckle-Face Leader (1999) 80/80 – 194/194	Vestus vom Tannenbruch – Freckle-Face Tempra	Andi von der Scholkmannslust – Youca vom Lohenbusch	Freckle-Face Jokerace – Pikkuhiekkalan Beatrix
Punapakan Renkipoika (1999) 75/75 – 79/79	Akki's Balder – Akki's J E Extra Light	Mjösvangen's B S Facit – Viltklövens Kitty	Highland Z Julius – Mjösvangen's Extra
Freckle-Face Imperial (1991) 72/84 197/202	Lamark Maradona – Pikkuhiekkalan Beatrix	Fidibus von der Dachsschlucht – Lamark Wonne	Lamark Sony – Pikkuhiekkalan Liselotte
*Shere-Kahn (2000) 67/67 – 32/32	Dovras Leif-Egon – Campilios Skina	Adam – Agnes	Campilios Iwanowits – Campilios Ärla
*Stubbkärrs Qluring (1993) 63/139 – 331/338	Alvastras Ajax – Stubbkärrs Carin	Alexander – Hjelmskogens Ida	Allax Ingo – Aruts Hanna
*Unto Ulfert Lowiecke V.'T Roojan (1997) 63/63 – 72/72	Hukkaputken Morris – Lowiecke Liste V.'T Roojan	Phyton's Dolph – Hukkaputken Vilhelmiina	Joster vom Käuzchenwald – Joffer Jordonne V.'T Roojan
Lapsus Alvaro (1999) 63/63 – 17/17	Oppes Juvenalis – Lapsus What Ho	Oivasimo – Oppes Mäfferlein	Mannakorpi Aatu – Lapsus Julia Parker
Semilain Boris (1991) 56/89 – 130/133	Mannakorpi Vikke – Manna- korpi Lili	Muviro Jaktman – Piki	Kaivannon Retu – Mannakorpi Ramona
*Hammarvikens Dakke (1996) 56/56 – 76/76	Uremi's Barr – Hammarvikens Axie	Bissebo Älle – Vildmannens Mira	Hagakullens Ruff – Tjuvbergets Ezza
Oppes Delacroix (1998) 51/51 – 110/110	Karkkarin Jermu – Oppes Sheheradzade	Foxida Massimo – Miina	Stenstallets Ulf – Oppes Yllestrumpa
Penukan Akseli (1999) 51/51 – 20/20	<i>Stubbkärrs Qluring</i> – Punapakan Loretta	Alvastras Ajax – Stubbkärrs Carin	Söderbergets Acke – Boidis Edda Punapakka
Semilain Häkä (2000) 51/51 – 35/35	Seidemann's Öyolv – Unna	Campilios Ocean – Seidemann's Frille	Semilain Boris – Roinalan Gimiino
*Vodka von Rauhenstein (2004) 51/51 – 0/0	Dj Della Val Vezzeno – Lara von Rauhenstein	Eolo S/D – Rafale I des Monts Rouges	Filou von Leoprechting – Zita von Rauhenstein
Cacciare Ciaran (2001) 49/49 – 14/14	<i>Freckle-Face Leader</i> – Cacciare La'ferie	Vestus vom Tannenbruch – Freckle-Face Tempra	Stenstallets Ulf – Cacciare Mappemonde
Ulvberga Ippas Lehar (1997) 47/47 – 48/48	Kaivannon Terah – Boidis Filippa	Charles vom Ahlensee – Babs vom Roggenhof	Pysslas Ante – Hjelmskogens Kali
Freckle-Face Freeman (2002) 47/47 – 60/60	Ginepro del Lago Prile – Freckle-Face Tempra	Knckout del Lago Prile – Cioria del Lago Prile	Freckle-Face Jokerace – Pikkuhiekkalan Beatrix

Rodun koko suomalaisen historian ehdottomasti käytetyin uros oli 1978 syntynyt *Clur vom Hohen Norden* yli 400 jälkeläisellään ja lähes tuhannella lapsenlapsellaan. Kakkoseksi kaikkien aikojen listalla nousee 1982 syntynyt *Asbach vom Schillerteich*, joka jäi Clurin jälkeläismäärästä puolensataa koiraa ja lastenlasten luvusta 150 koiran verran.

Rotujärjestön suosituksen mukaan jalostukseen ei tule käyttää uroksia, joiden kokonaisjälkeläismäärä ylittää 5 vuoden rekisteröinneistä 5 prosenttia.

Vuosien 2003–2007 suotuisan rekisteröintikehityksen ansiosta 5 prosentin raja on noussut ennätyskorkealle, 152 koiraan. Niinpä käytetyimpien urosten listalla, johon on kerätty 1998–2007 syntyneiden karkeakarvaisten mäyräkoirien isät, yksikään koira ei ole suoranaisesti ylikäytetty. Listan urosten jälkeläismäärä on 30,5 prosenttia 1998–2007 syntyneistä koirista.

Rajan korkeus selittää myös sen, miksi isoisägraafissa kuvattu ylituotantoprosentti on huomattavasti pudonnut.

Ulkomaiset ja tuontikoirat on merkitty *:lla. Näitä koiria on listalla seitsemän, mutta kotimaisistakin uroksista viidellä ainakin toinen vanhemmista on ulkomaista perua.

Käytetyimpien urosten listassa on taustavärillä ja kursivoiden korostettu niitä uroksia, jotka esiintyvät listan muiden urosten isänä tai isoisänä. Runsaan ulkomaalais-taustan ansiosta listan urosten keskinäiset likeiset sukulaisuusuhteet jäävät vähäisiksi.

Karkeakarvaisten mäyräkoirien tuonnit Suomeen				
tuontimaa	1988–92	1993–1997	1998–2002	2003–07
Ruotsi	22	30	32	64
Norja		2	15	14
Tanska	2	1	1	3
Saksa ja Keski-Eurooppa	18	5	14	6
Etelä-Eurooppa		1	3	2
Baltia	4	1	2	1
Pohjois- ja Etelä-Amerikka				2
Yhteensä	46	40	67	92

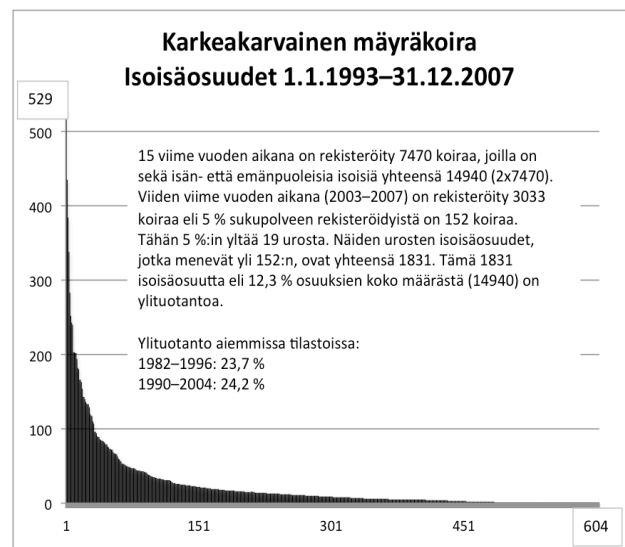
Koirien tuonti on 10 viime vuoden vauhdittunut. Ylivoimaisesti eniten tuonteja on Ruotsista ja sieltä samoin kuin Norjasta tuodut yksilöt polveutuvat voittopuolisesti ajavista suvuista. Samalla kun tuonnit Ruotsista ja Norjasta ovat lisääntyneet, ovat tuonnit Saksasta ja Keski-Euroopasta vähentyneet.

Karkeakarvaisiin normaalikokoisiin mäyräkoiriin on rodun kokoon nähden siirretty varsin vähän koiria. Valtaosa on siirtoja karkeakarvaisista pienoismäyräkoirista.

Siirrot karkeakarvaisiin mäyräkoiriin				
	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
siirretty	19	9	10	2
niistä jalostukseen	3	1	4	1

Isoisälista (seuraavalla sivulla) on koottu etsimällä 1993–2007 syntyneille karkeakarvaisille mäyräkoirille isän- ja emänpuoleiset isoisät. Listaan on otettu mukaan ne, joiden lastenlasten määrä ylittää viiteen prosenttiin eli 152 koiraan.

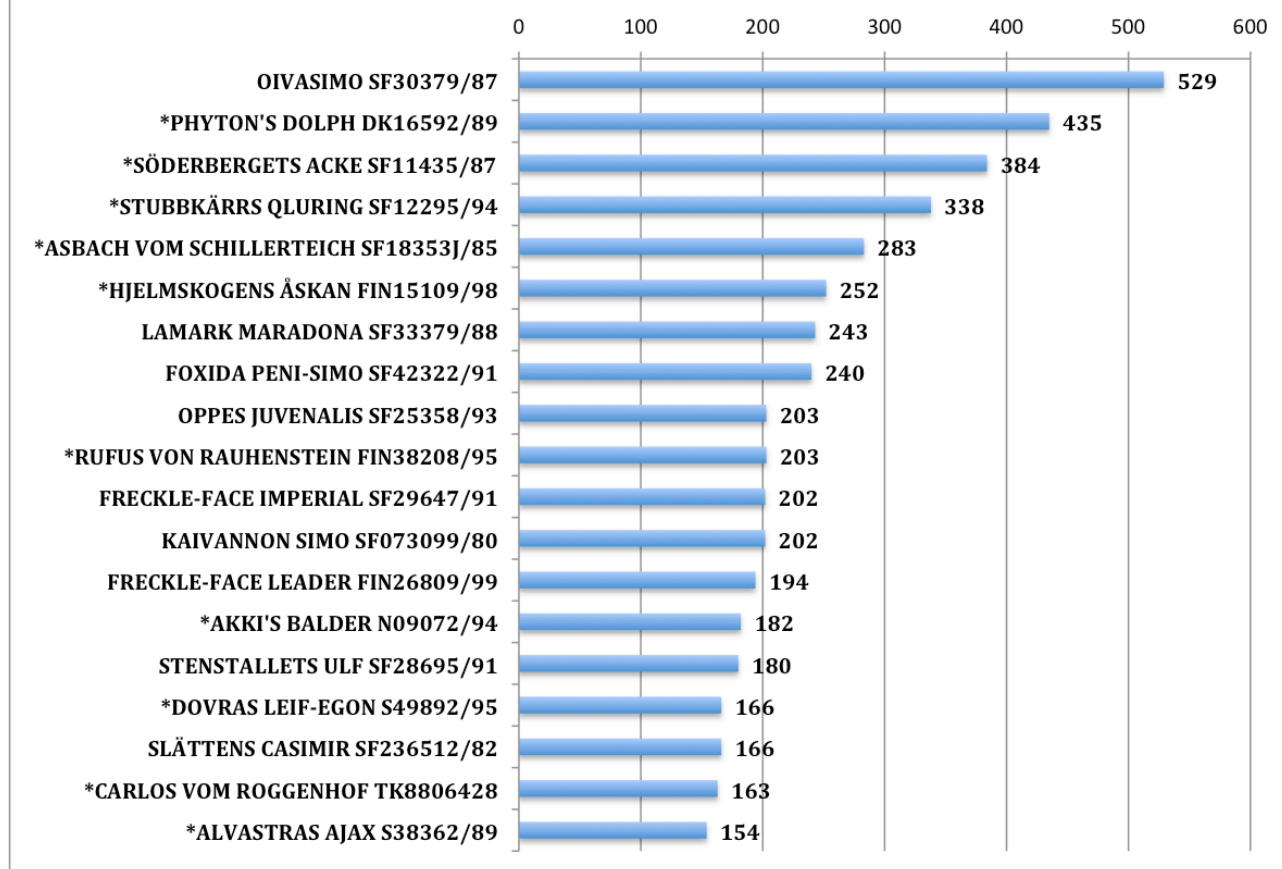
Toisen polven jälkeläisiä on kaikkiaan 604 uroksella, ja isoisäosuuksia on yhteensä 14940. Ne 19 isoisää, joiden toisen polven jälkeläisten määrä ylittää viiden prosentin raja-arvon, ovat 3,3 prosenttia kaikista isoisistä, ja niiden yhteenlasketut isoisäosuudet 4719 ovat 31,65 prosenttia isoisäosuusien koko määrästä.

Graafi perustuu ruotsalaisen jalostusasiantuntijan Lennart Swensonin näkemykseen rotujen jalostusrakenteesta. Isoisäosuuksista piirretty käyrän jyrkkyys ilmaisee, että geneettisestä näkökulmasta vain muutaman uroksen on sallittu dominoida rodussa ja muilla on ollut vain satunnainen ja rajallinen mahdollisuus viedä genejään eteenpäin. Mitä lyhyempi ja jyrkempi käyrä on, sen vähemmän geneettisen vaihtelun mahdollisuuksia on uusilla sukupolvilla.

Toisen polven jälkeläisten määrä saa olla kaksi kertaa niin suuri kuin ensimmäisen polven jälkeläismäärä, koska yhteisten geenien todennäköisyys puolittuu joka sukupolvessa.

Karkeakarvainen mäyräkoira Isoisäosuudet 1.1.1993–31.12.2007

4.3 Luonne ja käyttöominaisuudet

4.3.1 Luonne

Rotumääritelmä kuvaa mäyräkoiran luonnetta ja käyttäytymistä: *ystävällinen ja tasapainoinen, ei arka eikä aggressiivinen, intohimoinen, kestävä käyttökoira.*

Karkeakarvaisten mäyräkoirien luonnetestituloksia on vuosien varrelta kertynyt 98. Testiosioittain ne jakaantuvat näin:

	Toimintakyky	Terävyys	Puolustus-halu	Taisteluhalu	Hermorakenne	Temperamentti	Kovuus	Luoksepäästävyys
+3		22 (kohtuullinen)	35 (kohtuullinen)	16 (suuri)		53 (vilkas)	29 (kohtuullisen kova)	82 (hyväntahoton, luoksepäästävä, avoin)
+2	29 (hyvä)		2 (suuri, hillitty)	46 (kohtuullinen)	18 (suhteellisen rauhallinen / tasapainoinen)	30 (kohtuullisen vilkas)		13 (luoksepäästävä, hieman pidättyväinen)
+1	55 (kohtuullinen)	76 (pieni)	38 (pieni, hillitty)		80 (hieman rauhaton)	14 (erittäin vilkas)	53 (hieman pehmeä)	2 (hyväntahoton, hieman pidättyväinen)
-1	13 (pieni)		23 (mitätön)	28 (pieni)		1 (häiritsevän vilkas)		1 (selvästi pidättyväinen)
-2	1 (riittämätön)			8 (riittämätön)			16 (pehmeä)	
-3								

Osioerittelyssä ei ole mukana laukausvarmuutta. Vanhemmilta testatuilta merkintä puuttuu täysin, ja nuorempien osalta merkintätavat eivät ole vertailukelpoisia.

Testituloksia ei ole paljon eikä niiden perusteella voi vielä laatia rodulle ominaista luonneprofiilia, mutta niitä voidaan pitää suuntaa antavina.

Monipuolisella metsästyskoiralla on hyvä tai vähintään kohtuullinen toimintakyky, kohtuullinen terveys ilman jäljellejäävää hyökkäyshalua, pieni puolustushalu ja kohtuullinen tai suuri taisteluhalu. Hermorakenteeltaan se on tasapainoinen ja vahvahermoinen. Se on vilkas ja laukauksia pelkäämätön sekä ihmisystävällinen ja hyvin- tahtoinen.

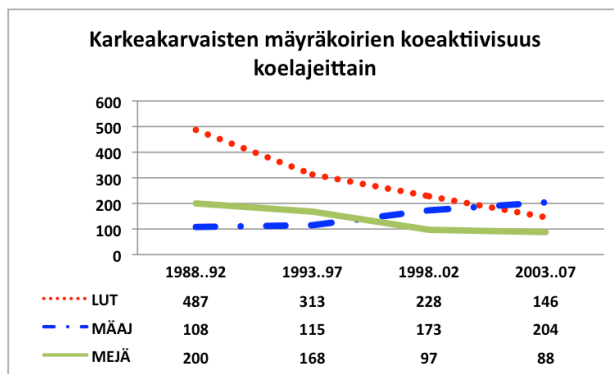
Luonnetesti- ja käyttökoetulosten valossa karkeakarvaisen mäyräkoiran taisteluhalu, kovuus ja toimintakyky vastaavat rotumääritelmän kuvausta. Monilla testatuista koirista on koetausta, useilla luolakoirien taipumuskoikeista.

4.3.2 Käyttöominaisuudet

Normaalikokoisten mäyräkoirien rodunomaisia koikeita ovat luolakoirien taipumuskoe (LUT), luolakoirien metsästyskoe (LUME), mäyräkoirien ajokoe (MÄAJ), metsästyskoirien jäljestämiskoe (MEJÄ), vahingoittuneen hirvieläimen jäljestyskoe (VAHI) sekä luolakoirien vesiriistakoe (VERI). Kun mäyräkoirien todellisesta metsästyskäytöstä ei ole tilastoja, rotumääritelmässä kuvatun metsästyskyvyn toteutumista voidaan seurata vain käyttökoikeissa dokumentoitujen tulosten avulla. Todellinen metsästyskäyttö tulisi selvittää esimerkiksi kyselytutkimuksen avulla.

Karkeakarvaisella mäyräkoiralla on kautta historian ollut toimivan metsästyskoiran maine. Kuvaajat havainnollistavat karkeakarvaisten mäyräkoirien koeaktiivisuuden, jota voidaan pitää hyvänä. Keskimäärin joka viides koira käy kokeissa, yli puolella jalostusuroksista ja lähes puolella jalostusnartuista on koetulos. Nuorimman sukupolven osalta on muistettava, että kaikkein nuorimmat eivät ole vielä ehtineet koeuraansa aloittaa.

Koelajeittain esitetty koeaktiivisuusgraafi ilmentää kokeissa käyneiden koirien määrää. Sitä tarkasteltaessa on pidettävä mielessä, että rodussa on runsaasti useammassa koemuodossa kilpailleita koiria.

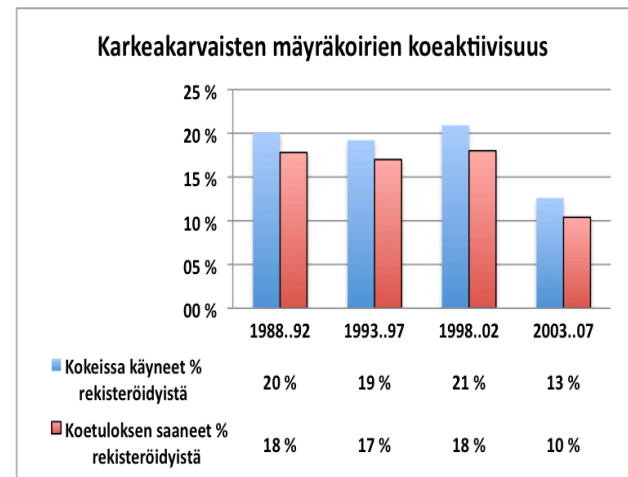

Luolakoirien taipumuskokeen (LUT) tarkoitus on selvittää jalostusta varten koiran taipumukset ja sopivuus luolassa työskentelyyn. Koe tapahtuu keinoluolassa. Sii-

Karkeakarvaisten mäyräkoirien LTE-pisteet ovat keskimäärin 155, viitisen pistettä vähemmän kuin lyhytkarvaisilla mäyräkoirilla ja viitisentoista pistettä enemmän kuin pitkäkarvaisilla normaalikokoisilla ja pienoismäyräkoirilla yleensä.

Arkiluonteiden selvittämiseksi tarvitaan kyselytutkimusta, jossa kartoitetaan koiranomistajien tyytyväisyyttä rotuun, kohdattuja hankaluuksia (mm. sisäsiisteys) ja mahdollisen aggressiivisuuden yhteyttä todettuihin tai epäiltyihin fyysisiin vaivoihin (esim. selkäongelmat).

Suomessa mäyräkoirien luonnetestauksen suhtaudutaan testin vanhan palveluskoiramaineen vuoksi vierokseen. Ruotsissa kansallinen mäyräkoirajärjestö sen sijaan toivoo koirien luonteita selvitetävän luonnetestistä edelleenkehitettyssä MH-kuvauksessa (Mentalbeskrivning Hund).

hen saavat osallistua 15 kuukautta täyttäneet koirat. Koe alkaa tyhjän luolan tarkastuksella. Sitä seuraa riistakoe, jossa riistaeläimenä on tarhakettu. Koiran on mentävä luolaan, etsittävä kettu ja ilmoitettava haukkumalla sen löytymisestä. Sen jälkeen koiran annetaan seurata kettua.

Koe on fyysisesti erittäin vaativa ja kestää 20 minuuttia. Kokeen kestäessä arvostellaan koiran intoa, sitkeys ja riistankäsittelytaito. Koira saa kehitysasettaan vastaavan tuloksen (LUTE–LUTA). Kahden B-kehitysasteen tuloksen saavuttamisen jälkeen koira pääsee yrittämään A-kehitysasteen tulosta. A-kehitysasteen saavuttaminen vaatii hiekkaesteen läpäisyn ja kettua voimakkaasti painostavan työskentelytavan.

A-tuloksen saaneesta koirasta, jolla on merkintä luonnonluolan tarkastuksesta ja näyttelystä vähintään arvosana H (hyvä rotunsa edustaja), tulee käyttövalio, FIN KVA-L. A-tuloksen saavuttanut koira ei voi enää osallistua luolakoirien taipumuskokeeseen.

Heinäkuuhun 2008 mennessä raportoituihin luolakoirien taipumuskokeisiin oli karkeakarvaisista normaalikokoisista mäyräkoirista (rekisteröity ajanjaksolla 1988–2006) osallistunut 11,2 prosenttia. Lyhytkarvaisten normaalikokoisten vastaava osallistumisprosentti oli 14,4, pitkäkarvaisten 4,6.

Luolakoekiinnostus on kokonaisuudessaan laskenut. Hiipuva koekiinnostus näkyy kokeessa käyneiden koirien kokonaismäärien laskuna. Tulostaso luolakoirien taipumuskokeessa on kuitenkin suhteellisesti ottaen ennallaan, joten suoranaisia merkkejä koirien riistavietin heikkene- mistä tai koesääntöihin tehtyjen toistuvien muutosten mahdollisesta vaikutuksesta ei ole nähtävissä. Hyvän tuloksen saavuttaminen luolakoirien taipumuskokeissa vaatii kuitenkin koiralta yhä enemmän.

LUT	1988– 92	1993– 97	1998– 02	2003– 07
käyneitä	487	313	228	146
tuloksen saaneita	440	286	202	128
LUTB-A	308	203	145	85

Luolakoirien metsästyskokeessa (LUME) määräkoiraa testataan aidossa metsästystilanteessa. Metsälle lähtevät koiran ja koiranomistajan lisäksi luolakoetuomari ja avustajat. Koe antaa luolakoirien taipumuskoe- monipuolisemman kuvan koiran ominaisuuksista. Siinä paljastuvat koiran kyky löytää riista, riistan käsittelytapa, noutotaipumukset ja yhteistyö omistajan kanssa – kaikki tärkeitä ominaisuuksia metsästystilanteessa. Koe saattaa kestää tunteja ja yllätysmomentti on aina läsnä. Arvostelu on joko hyväksytty tai hylätty.

Hyväksytty tulos edellyttää saaliin saamista. Kaksi hyväksyttyä tulosta saaneesta koirasta tulee metsästysvalio, FIN KVA-M. Käyttövalion arvon saavuttanut koira ei voi enää osallistua luolakoirien metsästyskokeeseen.

Hyväksytyyn tulokseen (LUME1) oli metsästyskauden 2007–08 loppuun mennessä yltänyt 48 karkeakarvaista normaalikokoista määräkoiraa.

Määräkoirien ajokokeen (MÄAJ) tarkoitus on testata jalostusta varten määräkoiran ajo-ominaisuuksia. Kokeessa koira voi ajaa jänistä, kauriseläintä tai kettua. Koiranomistaja valitsee ajettavan eläimen. Koemaastoon lähtevät koiran ja ohjaajan lisäksi yksi tai kaksi palkintotuomaria sekä maasto-opas. Koe on joko yksipäiväinen koe tai ns. pitkä ajokoe, jossa koiranomistaja ja palkintotuomari sopivat keskenään kaksiviikkoisjaksolta sopivan koepäivän.

Kokeessa koiran on jäljitettävä saaliseläin ja ajettava sitä haukkuen. Hyvä ajava koira on vahva ja sitkeä ja sillä on kuuluva, sointuva haukku. Arvosteluun vaikuttavat ajoaika ja ajo-ominaisuudet. Kolme kertaa ensimmäisen palkinnon saaneesta koirasta tulee käyttövalio, FIN KVA-A.

Ajanjaksolla 1988–2007 rekisteröidyistä karkeakarvaisista normaalikokoista määräkoirista ajokokeisiin on osallistunut 5,7 prosenttia. Lyhytkarvaisten osallistumisprosentti on 2,8 ja pitkäkarvaisten 0,9.

MÄAJ-aktiivisuuden suunta on ollut nouseva. Se johtuu kauriskantojen runsastumisesta ja määrätietoisesta ajavien määräkoirien jalostamisesta. Kokeisiin osallistuvista tuloksen saa kolme koiraa neljästä. Luolaominaisuuksien ei kuitenkaan ole järkevää antaa korvautua ajo-ominaisuuksilla, sillä toivottujen luolatyöskentely- ja luonneominaisuuksien välillä vallitsee yhteys. Hyvällä luolakoiralla on rohkea ja tasapainoinen luonne.

MÄAJ	1988– 92	1993– 97	1998– 02	2003– 07
käyneitä	108	115	173	204
tuloksen saaneita	72	86	142	163
MÄAJ-1	56	58	114	123

Metsästyskoirien jäljestämiskokeen (MEJÄ) tarkoitus on testata koiran kykyä seurata verijälkeä. Kokeeseen voivat osallistua 9 kuukautta täyttäneet määräkoirat, ja se on pitkäkarvaisten normaalikokoisten määräkoirien yleisin koemuoto.

Kokeessa riistarikkaaseen ja maastoltaan vaihtelevaan metsään vedetään verijälki, jota koiran tulee itsenäisesti seurata 6 metriä pitkään naruun kytkettynä. Kokeessa on kaksi luokkaa, avoin luokka ja voittajaluokka. Ennen maastoon lähtöä testataan koirien laukausensieto.

Avoimen luokan jälki on noin 900 metrin ja voittajaluokan jälki noin 1200 metrin pituinen. Verta jäljellä on 1/3 litran verran ja jäljen päässä "kaatona" on hirvieläimen sorkka. Avoimen luokan (AVO) jälki on vähintään 12 tunnin ja voittajaluokan (VOI) jälki 18 tunnin ikäinen.

Saatuana kaksi ensimmäistä palkintoa avoimessa luokassa koira siirtyy voittajaluokkaan. Kolme voittajaluokan ensimmäistä palkintoa saaneesta koirasta tulee jäljestämisvalio, FIN JVA.

MEJÄ	1988– 92	1993– 97	1998– 02	2003– 07
käyneitä	200	168	97	88
tuloksen saaneita	130	114	58	52
VOI-tulos	66	41	20	10

Ajanjaksolla 1988–2007 rekisteröidyistä karkeakarvaisista normaalikokoisista määräkoirista jäljestämiskokeissa on käynyt 5 prosenttia. Lyhytkarvaisten aktiivisuusprosentti on 9, samoin pitkäkarvaisten.

Luolakoirien vesiriistakokeen (VERI) tarkoitus on tuoda esiin luolakoirien taipumukset vesilinnun metsästyksessä. Kokeessa testataan koiran halua hakea, jäljestää ja noutaa vesiriistaa. Koiran on haettava kaislikosta ja vedestä, noudettava vedestä lintu sekä seurattava maalla linnun laahausjälkeä. Kykynsä osoittanut koira voidaan palkita 1., 2. tai 3. palkinnolla.

Karkeakarvaisista normaalikokoisista määräkoirista vesiriistakokeeseen on osallistunut 16 koiraa, joista 12 on saanut tuloksen.

Vahingoittuneen hirvieläimen jäljestämiskokeen (VAHI) tarkoitus on selvittää koiran ja ohjaajan kyky seurata vahingoittuneen riistaeläimen jälkiä. Kokeeseen osallistuvalla koiranohjaajalta edellytetään, että hän on koiransa kanssa viranomaisten käytettävissä vahingoittuneen hirvieläimen jäljestämistilanteessa.

Kokeeseen saavat osallistua kaikki yli 9 kuukauden ikäiset rekisteröidyt koirat, joiden ohjaajalla on metsästyskortti sekä hyväksytty ja voimassa oleva ampumakoe. Verijäljen pituus on 1,5–2 km ja siihen käytetään 1/3 litraa verta. Jäljen ikä on vähintään 18 tuntia. "Kaatona" on hirvieläimen sorkka.

Koira saa kokeesta tuloksen hyväksytty tai hylätty. Kaksi kertaa hyväksytyyn tulokseen saanut koira ei enää

saa osallistua VAHI-kokeeseen, mutta voi kokeilla taitojaan hirvenjäljestyskokeessa (HIRV-J) ja tavoitella FIN KVA-J -arvoa.

Vuonna 2007 käyttöön tulleeseen kokeeseen on osallistunut ja sen hyväksytysti suorittanut 5 karkeakarvaista mäyräkoiraa.

4.3.3 Muut harrastuslajit

Karkeakarvaisilla mäyräkoirilla harrastetaan rodunomaisten koemuotojen lisäksi ketteryyslajia, agilitya

(AGI) ja tottelevaisuuskokeita (TOKO). Agility on saavuttanut suuren suosion koiraharrastajien keskuudessa näyttävänä ja vauhdikkaana lajina. Laji ei ole mäyräkoirille sopivin mahdollinen harrastusmuoto niiden kondrodystrofisen rakenteen vuoksi, mutta silti agilitykilpailuihin on osallistunut 28 karkeakarvaista mäyräkoiraa.

Tottelevaisuuskokeet eivät perinteisesti ole mäyräkoirien vahvin koemuoto. Metsästyskoiran olisi hyvä osata myös perustottelevaisuutta. Karkeakarvaisista mäyräkoirista löytyy ajanjaksolla 1988–2007 rekisteröidyistä merkintä 24 koiran TOKO-aktiivisuudesta.

4.4 Terveys

Mäyräkoiralla on pitkäikäisen rodun maine. Suomen Kennelliiton KoiraNet-jalostustietojärjestelmän vähitellen kasvavassa kuolinsyytilastossa on tiedot 380 koirasta, joista karkeakarvaisia mäyräkoiria on 135. Mäyräkoirien keskimääräinen kuolinikä on tilaston mukaan 10 vuotta, mutta useat mäyräkoirat elävät yli 12-vuotiaiksi.

Karkeakarvaisella mäyräkoiralla esiintyy samoja sairauksia kuin muillakin mäyräkoirilla. Populaation suurimmat terveysongelmat ovat selkärangan välilevytyrä ja epilepsian runsastuminen kannassa.

Mäyräkoirarotujen eli koko FCI4-ryhmän sairaudet on esitelty tarkemmin liitteessä 9.2. Tässä luvussa nostetaan esiin tilastoitavissa olevat ongelmat eli PEVISA-ohjelmaan sisältyvät silmätaudit PRA ja perinnöllinen kaihi (HC, katarakta), ja PEVISA:n ulkopuolisista ongelmista seuratuimmat eli selkärangan välilevytyrä ja epilepsia. Toistaiseksi PEVISA:n ulkopuolella olevista mutta yleistyvistä silmäongelmista tarkasteluun on otettu ylimääräiset ripset ja karvat (distichiasis, cilia, trichiasis), PHTVL/PHPV ja PPM.

Liitteessä 9.2. selvitetään edellisten lisäksi tarkemmin polvilumpion sijoiltaanmenoa, joka sisältyy pienoismäyräkoirien PEVISAan, verkkokalvon kehityshäiriötä (RD), keratitista, allergisia iho-oireita, Cushingin oireyhtymää, sydänlappäpöä, korvalehtien karvattomuutta, acanthosis nigricans -ihotautia, histiosytoomaa, nikaemaepämuodostumia ja välimuotoisia nikamia sekä raajojen luiden kasvulinjojen liian aikaista sulkeutumista, kasvaimia, lisääntymisongelmia, ruokatorven laajentumaa ja hampasongelmia, synnynnäisiä vikoja kuten purentaongelmia, häntämutkia ja kivespuutoksia. Tunnetuista sairauksista liitteessä ovat mukana myös von Willebrandin sairaus, Ruotsissa diagnosoitu "jaktödem" sekä geenitestiä havaittavissa oleva narkolepsia.

Liitteessä kuvattujen sairauksien yhteydessä on myös jalostussuosituksia.

Suomen Mäyräkoiraliiton vuonna 1999 tekemässä terveyskyselyssä ei vastauksia analysoitu roduittain. 125 saadusta ilmoituksesta 48 raportoi selkäongelmista ja 18 sydänvaivoista.

Vastaavaan kyselyyn vuonna 2004 saatiin tiedot 46 karkeakarvaisesta mäyräkoirasta. Selkäongelmia ilmoitettiin 12, sydänvikoja 9 ja kasvaimia 5.

Terveyskyselyt ovat vanhoja, ja nykytilanne edellyttää uuden kartoituksen tekemistä. Myös rodun omaa selvitystä mäyräkoirien kuolinsyistä ja -iästä kaivataan.

Yliopistollisen eläinsairaalan (YES) potilasmateriaalissa ajalta 1993–2000 on 381 karkeakarvaista mäyräkoiraa. Yleisin diagnoosi on selkäongelma (56 koiraa, 15 %), kasvaimet (26 koiraa) ja maha-suolikanavan tulehdus (21 koiraa). Sydämen läppävikoja aineistosta löytyy 15 tapausta ja epilepsiaa 10. Eläinsairaalan potilasmateriaali on valikoitunut pääkaupunkiseudulle läheteputilaisiin ja päivystystapauksiin.

4.4.1 Silmätaudit

Jalostukseen käytettäviltä karkeakarvaisilta normaalikoisilta mäyräkoirilta edellytetään, etteivät ne sairasta etenevää verkkokalvon surkastumaa (PRA) eivätkä perinnöllistä kaihia (HC, katarakta). Silmälausunto-oikeuden omaavan eläinlääkärin lausunto ei astutushetkellä saa olla 24 kuukautta vanhempi.

PEVISA	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
Tutkittu	633	563	528	454
PRA	13	8	1	-
HC	5	2	2	4

Vakavien, sokeuttavien silmätautien, PRA:n ja HC:n esiintyvyys on alhainen. Karkeakarvaisella mäyräkoiralla PRA:ta aiheuttavan geenivirheen jäljille on päästy Ruotsissa vuonna 2008. Lähivuosina saataneen geenivirheelle oma geenitesti.

Virallisen silmätarkastuslausuntolomakkeen muutoksen myötä myös muita, toistaiseksi PEVISAan kuulumattomia silmämuutoksia on alettu rekisteröidä.

Mäyräkoirilla esiintyvistä ylimääräisistä ripsistä ja karvoista (distichiasis, trichiasis, cilia aberranta) voi ai-

heutua koiralle kivuliaitakin ongelmia, jotka hoitamattomina voivat vahingoittaa silmää.

PHTVL/PHPV eli linssin ja silmänpohjan välisen, sikiöaikaisen verisuoniverkoston vajaa surkastuminen sekä PPM (sikiöaikaisten verisuonten ja kalvojen jäänteet värikalvossa) on useissa tapauksissa merkitty tulkinna-raisiksi.

Retinan dystrofia (RD) on synnynnäinen verkkokalvon kehityshäiriö, jossa verkkokalvo poimuuntuu tai irttoa pistemäisesti. Seurauksena on näkökyvyn heikkeneminen. RD-tilannetta seurataan.

Muut	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
Ylim. ripset	9	7	10	27
PHTVL/PHPV	1	4	9	10
PPM	2	3	15	9
RD	1	3	2	5

Kaikissa näissä PEVISA-ohjelman ulkopuolisissa perinnöllisiksi todetuissa silmänsairauksissa suositellaan, että käytettäessä lievimpiä asteita jalostukseen toisen osapuolen tulisi olla terve. Vakavampia asteita potevia koiria ei tulisi käyttää jalostukseen lainkaan.

PEVISAan liittyviä silmätarkastuksia tehdään lähes pelkästään jalostukseen aiotuille koirille, joten tarkastettavat koirat ovat pääosin nuoria tai keski-ikäisiä. Myös vanhempia koiria pitäisi tarkastuttaa, sillä PRA ja kaihi voivat ilmetä vasta 7–9 vuoden iässä tai jopa myöhemmin.

4.4.2 Selkäongelmat

Mäyräkoiran välilevytyrän esiintyvyydeksi on ulkomaisissa tutkimuksissa arvioitu noin 20 %. Suomesta ei esiintyvyydistilastoja ole.

1990-luvun lopulla alkaneissa vapaaehtoisissa selkäkuvauksissa välilevyjen kalkkeutumien kartoittamiseksi on joulukuun alkuun 2008 mennessä käynyt 183 karkeakarvaista mäyräkoiraa (rekisteröity 1993–2007). Näistä 110 on kuvattu suositellussa eli 24–42 kuukauden iässä, jolloin kaikkien kalkkeutumien katsotaan näkyvän eikä kalkkeutumien katoaminen ole vielä alkanut. Kuvaustulokset on eritelty rekisteröintivuoden mukaan.

Jalostussuosituksena on ollut, että vaikeasti kalkkeutuneita (K5 tai enemmän) ei jalostukseen käytettäisi. Täyskieltoa ei voida antaa, mutta vaikeasti kalkkeutuneiden jalostuskäytössä on tarkka harkinta paikallaan.

Selkätulos, kuvattu suositusiässä	1993–97	1998–02	2003–07	Yht.
terve = K0	-	6	11	17
lievä aste = K1–K2	5	11	18	34
keskivaikea = K3–K4	1	10	13	24
vaikea = K5 tai enemmän	1	18	16	35
kuvattu yht.	7	45	58	110

Selkätulos, kuvattu liian nuorina tai vanhoina	1993–97	1998–02	2003–07	Yht.
terve = K0	-	5	3	8
lievä aste = K1–K2	7	19	11	37
keskivaikea = K3–K4	2	7	4	13
vaikea = K5 tai enemmän	6	8	1	15
kuvattu yht.	15	39	19	73

Kalkkeutumien kartoitus perustuu useisiin ulkomaisiin tutkimushavaintoihin kalkkeutumien periytyvyydestä ja niiden yhteydestä välilevytyrään. Lokakuussa 2008 ilmestyneessä artikkelissa tanskalaiset tutkijat (Vibeke Jensen et al) määrittivät, että jokainen kalkkeutuma lisäsi välilevytyrän riskiä. Siten koiralla, jolla on esimerkiksi viisi kalkkeutumaa, on noin nelinkertainen riski sairastua verrattuna koiraan, jolla ei ole kalkkeutumia.

Kuvatuista koirista jälkeläisiä on saanut 95 koiraa, joista 15:llä on havaittu kalkkeutumia 5 tai enemmän. 1552 koiralla on vanhemmat, joista toinen tai erittäin harvassa tapauksessa molemmat on kuvattu. Vaikeasti kalkkeutuneiden koirien jälkeläisiä on 262.

Vapaaehtoisten kuvausten ongelmana on, että kuvaustuloksia ei saada järjestelmällisesti sekä vanhemmita että jälkeläisistä. Lisäksi kuvaustilastoja vinouttaa se, että muutamat kasvattajat kuvauttavat runsaasti koiria, kun taas toiset, paljonkin kasvattavat kennelit eivät kuvautta lainkaan.

4.4.3 Epilepsia

Epilepsiassa aivojen sähköinen toiminta häiriintyy kohtauksittaisesti. Epilepsia voi olla primaarista tai sekundaarista. Periytyvä epilepsian muoto on primaarinen. Suomessa primaarista epilepsiaa esiintyy kaikissa rotu- muunnoksissa ja etenkin pitkäkarvaisissa mäyräkoirissa.

Kasvattajien ja koiranomistajien ilmoittamia epileptisiä koiria jalostustoimikunnan tietokantaan on kertynyt 5, joista yhden diagnoosi ei ole varma. Todellisuudessa epileptikkoja lienee huomattavasti enemmän. Kyselytutkimus tilanteen kartoittamiseksi on käynnistetty. Geenitestityöryhmä on kerännyt verinäytteitä tutkija Hannes Lohen tutkimusryhmälle sairautta aiheuttavan geenivirheen löytämiseksi ja geenitestin kehittämiseksi.

4.4.4 Lisääntymiskyky

Mäyräkoiranarttujen kiimat ovat yleensä voimakkaita ja säännöllisiä. Urokset ovat rakenteestaan huolimatta tavallisesti hyviä astujia. Keinosiemennyksiä ei juuri tarvita.

Mäyräkoirien hyvien lisääntymisominaisuuksien turvaamiseksi keinosiemennyksiin ei tule turvautua muulloin kuin siirto- tai pakastesperman käytön yhteydessä. Nartuista kiinnostumattomat, pehmeät ja pelokkaat urokset tulee karsia jalostuksesta.

Synnytykset ovat pääsääntöisesti luonnollisia. Supistushäiriöitä esiintyy jonkin verran, minkä vuoksi su-

pistuksia voimistavaa lääkitystä tai keisarinleikkausta saatetaan tarvita. Mäyräkoiranartut ovat hyviä emoja eivätkä tarvitse ihmisen apua pentujen hoidossa.

Keskimääräiset pentuekoot ovat 2000-luvulla nousseet aiempiin sukupolviin verrattuna.

Keskimääräiset pentuekoot sukupolviittain			
1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
4,6	4,7	4,8	4,9

Keskimääräiset pentuekoot 2003–2007				
2003	2004	2005	2006	2007
4,9	4,9	4,8	5,0	5,0

Pennuissa esiintyy jonkin verran kivesvikoja, napatyriä, häntämutkia ja purentavikoja. Määristä ei ole tilastoa.

4.4.5 Tilanne ja suositukset muissa maissa

Useimmissa mäyräkoiramaissa terveyden tutkiminen ja tilastointi on satunnaista, mikä tulisi muistaa tuontejä suunniteltaessa. Jopa monessa WUT:n (Welt Union Tec- kel) suuressa jäsenmaassa on vallalla asenne, että mäyräkoirilla ei ole sairauksia eikä esimerkiksi silmien tutkiminen ole pakollista. Saksan terveystuloksia ei liiemmin tilastoida, vaikkakin tiedot löytyvät rodun vuosikirjoista (Zuchtbuch). Suomen kannalta yleisimpien tuontimaiden Viron ja Venäjän terveystilanteesta tietoja ei ole käytettävissä lainkaan.

FCI:n ulkopuolisessa Iso-Britanniassa koirien silmiä tutkitaan vapaaehtoisesti, mutta tuloksia ei julkaista järjestelmällisesti. Britit voivat halutessaan käyttää amerikkalaista koirien silmätautien CERF-tietokantaa (*Canine Eye Registration Foundation*), joka perii koiran tietojen rekisteröinnistä maksun. CERF on yhteistyössä alunperin koirien lonkkadysplasian tiedonkeruusen perustetun OFA:n (*Orthopedic Foundation for Animals*) kanssa.

Tuoreimpien tilastojen mukaan tutkituista mäyräkoirista 4,8 prosentilla on tavattu PRA (rekisteröityjä tietoja 21) ja 6,2 prosentilla patellaluksaatiota (113 rekisteröityä tietoa). Rotumuunnoksia ei ole eritelty.

Mäyräkoirien terveyttä seurataan tarkimmin Pohjoismaissa. Tulosten asettamat rajoitukset ja suositukset kuitenkin vaihtelevat.

Kun Suomessa karkeakarvaisten mäyräkoirien jalostuksen esteenä ovat PRA ja perinnöllinen kaihi, Ruotsissa vain havaittu PRA estää jalostuskäytön. PRA-tapauksia ei ole tavattu kymmenen viime vuoden aikana syntyneistä ruotsalaisista karkeakarvaisista mäyräkoirista. Erilaisia kaihitapauksia on ollut 22.

Norjassa ja Tanskassa silmien tutkiminen on vapaaehtoista eikä rekisteröintirajoituksia ole. Tanskalaisista vuoden 1998 jälkeen rekisteröidyistä karkeakarvaisista on silmätutkimuksissa tavattu 5 PRA-koiraa. Samana aikana rekisteröidyistä eriasteisia kaihitapauksia on 5, 10:llä on todettu distichiasis, yhdellä linssiluksaatio, yhdellä PPM ja neljällä PHTVL/PHPV. Norjassa vapaaehtoisesti silmätutkituista karkeakarvaisista mäyräkoirista on löydetty yksi kaihitapaus.

Selkiä on viime vuosina kuvattu sekä Tanskassa että Norjassa. Dansk Gravhundeklub eli Tanskan mäyräkoiraliitto suosittelee, että kaikki 1.7.1998 jälkeen syntyneet koirat selkäkuvataan ennen jalostuskäyttöä. Koiria, joilla on kalkkeutumia 3 tai 4 voidaan käyttää jalostukseen rajoitetusti (1–2 pentuetta) sellaisen partnerin kanssa, jolla on korkeintaan yksi kalkkeutuma. Kuvattuja koiria on kaikkiaan noin 480. Niistä 279 on karkeakarvaisia, joista 60:llä ei ole havaittu kalkkeutumia ja 67 on vaikeasti kalkkeutuneita.

Norjassa on kuvattu noin 100 koiraa. Niistä 21 on karkeakarvaisia mäyräkoiria, joista 11:llä ei ole havaittu lainkaan kalkkeutumia. Vaikeasti kalkkeutuneita ei kuvattujen joukossa ole. Selkäkuvattujen jalostuskäytössä noudatetaan samoja ohjeita kuin Tanskassa.

Matadorijalostuksen kitkemiseksi Svenska Taxklubben on antanut suosituksen urosten pentuerajasta. Karkeakarvaisilla mäyräkoirilla raja on 20 pentuetta. Tanskassa ylikäyttöä valvoo Tanskan kennelliitto. Uroksen pentumäärä sen koko elinaikana ei saa ylittää 25 prosenttia rodun vuosittaisesta rekisteröintimäärästä tai 5:ttä prosenttia uroksen oman sukupolven aikana syntyneestä pentumäärästä. Rajan ylittyessä kennelliitto asettaa koiran jälkeläiset rekisteröintikieltoon.

4.5 Ulkomuoto

Rotumääritelmän mukaan mäyräkoira on matala, lyhyt- raajainen ja pitkänomainen. Maavara on noin 1/3 säkäkorkeudesta ja korkeuden suhde rungon pituuteen on 1 : 1,7–1,8.

Mäyräkoiran tulee olla ryhdikäs, tiivisrakenteinen ja lihaksikas. Sen pään asento on ylväs ja ilme tarkkaavainen. Lyhyistä raajoistaan huolimatta, mäyräkoira liikkuu ketterästi.

Mäyräkoiralla tulee olla vahvat leuat ja moitteeton purenta. Leukojen koolla on myös terveydellinen merkitys. Mitä vahvemmat ovat leuat, sitä pienempi on alttius hampaiden kiinnityskudoksen tulehdukselle.

Karvoihin on katsomista

Oikea karvanlaatu on karvatyypistä riippumatta tärkeä ominaisuus.

Karkeakarvaisen mäyräkoiran karvapeite on karkea, tiheä ja ihonmyötäinen. Se koostuu säänkestävästä peitin- karvasta ja pehmeästä pohjavillasta. Silmien yläpuolelle karva muodostaa kulmakarvat ja kuonoon parran. Karkea karva vaatii säännöllisen nyppimisen.

Sopivan karkea karva on helppohoitoinen, likaa hylkivä ja säänkestävä. Liian pehmeä ja runsas karkea karva kerää lunta ja likaa sekä on työläs hoidettava.

Suuri ei ole kaunista

Nykyisen rotumääritelmän mukaan normaalikokoisten mäyräkoirien rinnan ympärysmäärä on yli 35 cm ja paino enintään noin 9 kg.

Mäyräkoiran koko on hinautunut hitaasti ylöspäin. Raskaiden ja syvärintaisten angloamerikkalaisten mäyräkoirien sekoittaminen mannereurooppalaisiin sukuihin on muuttamassa mäyräkoiran tyyppiä alkuperäiseen metsästystehtävään sopimattomaksi.

DTK (Deutsche Teckelklub) ja WUT (Welt Union Teckel) ovat pyrkineet torjumaan eräiden FCI:n (Fédération Cynologique Internationale) jäsenmaiden yritykset rotumääritelmän muuttamisesta koon osalta sallivammaksi. Näyttelykehissä suuntaus on jo vuosia ollut nimenomaan suurikokoisia suosiva.

Koolla ja rintakehän muodolla on suuri merkitys luolametsästyksessä. Liian syvä rintakehä estää koiraa liikumasta tehokkaasti maan päällä ja alla. Ylisuuren koiran on vaikea edetä luolastossa ja se on altis loukkaantumisille, koska saaliseläimen iskujen väistäminen on työstä.

Koolla on merkitystä myös ajometsästyksessä. Metsästyslain mukaan sorkkaeläimiä ei saa Suomessa ajattaa yli 28 cm korkeilla koirilla. Ahvenanmaan lainsäädännössä kokorajoitusta ei kuitenkaan ole, ja Suomen Kennelliitto onkin tehnyt esityksen rajoituksen poistamisesta myös manner-Suomessa. Koko vaikuttaa myös ajotapaan. Liian suuri ja korkearaajainen mäyräkoira ajaa liian nopeasti, jolloin ajettava kaikkoaa helposti kauaksi metsästäjästä.

Värillä on väliä

Karkeakarvaiset ovat tavallisimmin eri sävyisiä riistanvärisiä. Myös ne voivat olla laikullisia. Musta punaisin merkein sekä punainen ovat viime vuosina vähentyneet.

Mäyräkoiralla satunnaisesti esiintyviä värejä ovat kermanvärinen ja juovikas, joita esiintyy erityisesti englantilaisissa mäyräkoirapopulaatioissa. Erittäin harvinaisia värejä kaikkialla maailmassa ovat valkolaikullinen, sininen ja isabella. Meillä ne kuuluvat väreihin, jotka ovat kiellettyjä.

Turkinväriin liittyy tietyissä tapauksissa terveysongelmia.

- **Homotsygootti merle:** Aiheuttaa alkion varhaisen kuoleman tai tuottaa yksilön, jolla silmän ja korvan rakenteiden epämuodostumien riski on kohonnut
- **Sininen (haalistunut musta) sekä isabella (haalistunut ruskea):** Kohonnut alttius karvatuppien kehityshäiriölle, dysplasille. Karvatuppien dysplasiaa sairastavalla koiralla on pentuaikana normaali karvapeite, mutta koiran aikuisuudessa karvapeite ei enää uusiudu normaalisti. Ihoon kehittyvä krooninen tulehdus ja karvapeite käy harvaksi.
- **Valkokirjava (piebald):** Kohonnut alttius alentuneelle kuulolle tai kuuroudelle. Kuurous voi olla tois- tai molemminpuolista. Piebald-väritys on suosittu mutta myös kiistanalainen pohjoisamerikkalaisten mäyräkoirakasvattajien keskuudessa.

Suomen Kennelliiton rekisteröintisääntöjen mukaan kahden laikullisen eli merle-värisen koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä.

Punaisen mäyräkoiran parittaminen merle-värisellä yksilöllä on jossain määrin ongelmallista. Vastasyntyneellä punamerlellä pennulla laikut näkyvät selvästi, mutta täysikasvuisella yksilöllä huomattavasti heikommin. Ellei väriä ole kirjattu rekisteröinnin yhteydessä oikein, on vaarana kahden punamerlen yhdistäminen myöhemmin vahingossa.

Laikullisuuden toteamiseksi on olemassa geenitesti.

Erikoisten värien jalostamiseen on syytä suhtautua pidättyväisesti. Rotuominaisuudet eivät saisi kärsiä erikoisen värin kustannuksella, ja erikoisiin väreihin liittyvät terveystulokset tulisi pitää mielessä. Mäyräkoiran historiasta ja eri maiden erilaisista jalostuskäytännöistä johtuen tuontikoirien jälkeläisissä voi esiintyä aiemmin sallittuja, nykyisin ei-hyväksytyjä värejä. Ne kannattaa rekisteröidä EJ-rekisteriin, jotta ei-hyväksytyistä väreistä päästään eroon.

Sallitut värit ja niiden tunnuks
• PU puhdas punainen
• PT punainen tummin peitinkarvoin
• PR punainen ruskeakirsuinen
• CR kermanvärinen, creme
• RI riistanvärinen
• RR ruskea riistanvärinen
• MP musta punaisin merkein
• RK ruskea keltaisin merkein
• ML musta laikullinen
• RL ruskea laikullinen
• PL punainen laikullinen
• BR juovikas, brindle
• Riistanvärinen laikullinen

4.5.1 Ulkomuodon arvioiminen jalostusta varten

Koiran ulkomuoto voidaan arvioida jalostusta varten virallisessa koiranäyttelyssä tai rotujärjestön jalostustarkastuksessa.

Näyttelyarvostelu ei ole yksityiskohtainen, koska arvostelu-aikaa koiraa kohden on ainoastaan muutamia minuutteja. Koiran vahvuudet ja vakavat puutteet tulevat kuitenkin yleensä huomatuiksi. Aggressiivisesti tai hyvin pelokkaasti käyttäytyvä koiraa samoin kuin koiraa, jolla on esimerkiksi vakava purentavika tai hännän nikamavika saa arvosanan "hylätty", HYL. Hylätty-arvosanan saanutta koiraa ei suositella jalostukseen käytettäväksi.

Koiranäyttelyt ovat viime vuosikymmeninä ajautuneet pois päin alkuperäisestä jalostusta palvelevasta tarkoituksestaan ja muuttuneet kilpailullisemmiksi. Korkeimpien laatupalkintojen ERI (erinomainen) ja EH (erittäin hyvä) osuus on vuosi vuodelta runsastunut niin, että vähintään EH on jaettu 70–80 prosentille näyttelyissä käyneistä mäyräkoirista kaikissa muunnoksissa.

Ulkomuototuomarit näkevät runsaasti koiria ja voivat halutessaan ja laatuarvosteluasteikkoa laajasti hyödyntäen vaikuttaa merkittävästi rotujen kehitykseen. Suomen

Mäyräkoiraliiton ulkomuototuomarikoulutuksessa korostetaan oikeaa koon arvostelua.

4.5.1.1 Näyttelyt

Koiranäyttelyissä mäyräkoirat arvostellaan omana roturyhmänään (FCI 4) ja yhdeksänä rotuna.

Näyttelytulosten perusteella karkeakarvainen mäyräkoira on ulkomuodoltaan erittäin hyvä (EH) tai erinomainen (ERI). Nuorinta sukupolvea lukuunottamatta yli 40 prosenttia rekisteröidyistä on käynyt koiranäyttelyssä ja 60–75 prosenttia käyneistä on arvioitu vähintäänkin rotunsa erittäin hyväksi edustajaksi (1/EH).

Näyttelyarvostelujen mukaan puutteita esiintyy jonkin verran rintakehän muodossa (leveä, lyhyt rintakehä, puutteellinen eturinta), raajojen kulmauksissa ja liikkeissä sekä lantiossa (lyhyt ja suora). Myös hammaspuutoksia esiintyy jonkin verran. Etuhammas- ja välihammaspuutokset ovat tavallisimpia.

Korkein näyttelytulos	rekisteröintivuosi			
	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
rekisteröity	3061	2449	1988	3033
käyneitä	1445	1069	857	958
käyneitä rekister. %	47	44	43	32
SA/ERI %	25,1	29,0	39,7	41,8
1/EH %	34,4	31,0	27,3	32,7
SA/ERI+1/EH	59,5	60,0	67,0	74,5
2/H %	32,7	33,9	26,3	19,7
3/T %	7,3	6,1	5,8	4,0
0/HYL %	0,4	-	0,9	1,3
EVA/-	0,1	-	-	0,5

4.5.1.2 Jalostustarkastukset

Jalostustarkastuksen tarkoituksena on saada koirista selkeämpi, yhtenäisempi ja tarkempi arvio kuin näyttelyarvostelussa. Samalla pyritään löytämään uusia, hyviä jalostukseen sopivia koiria. Koiran omilla ominaisuuksilla ei ole mitään merkitystä jalostuksen kannalta, jos ne eivät ole periytyviä. Periytyminen voidaan arvioida vain esivanhempien ja jälkeläisten ominaisuuksien perusteella.

Jalostustarkastuksen suorittavat ulkomuototuomari ja jalostustoimikunnan edustaja. Koira mitataan ja punnitaan. Mitattavia kohteita on 7 ja niiden perusteella määritetään koiran mittasuhteet. Rakenteen arvostellaan seisottamalla koira pöydällä ja liikuttamalla sitä maassa. Myös koiran käyttäytyminen arvostellaan.

Loppulausunnossa koira, jossa todetaan vain vähäisiä puutteita, saa arvosanan "hyväksytty" ja koira on jalostukseen suositeltavissa. Koira, jossa todetaan useita puutteita, jotka eivät kuitenkaan ole kovin merkityksellisiä, saa arvosanan "hyväksytty varauksin", jolloin jalostuskäytössä puutteiden hallinnassa pitämiseen on kiinnitettävä huomiota.

Koira, jossa on merkittäviä mutta ei vakavia puutteita saa arvosanan "ei suositella jalostukseen". Koira, jossa

on yksikin vakava puute, saa arvosanan "hylätty" eikä sitä tule käyttää jalostukseen.

Nykymuotoiset jalostustarkastukset alkoivat 1994, ja niihin on osallistunut 313 karkeakarvaista mäyräkoiraa. Koirat ovat valikoituneet jalostustarkastuksiin satunnaisesti eikä yksittäisten koirien jalostuksellista merkitystä ole päästy arvioimaan jälkeläisten perusteella. Parasta jalostustarkastusten antia ovat olleet koirien koossa ja mittasuhteissa tapahtuneiden muutoksien havainnointi.

Keskiarvomitat kg & cm	Tarkastettujen rekisteröintivuosi			
	1988–92	1993–97	1998–02	2002–07
tarkastettu yht.	29	126	73	85
tarkastettu uroksia	14	57	34	45
tarkastettu narttuja	15	69	39	40
paino urokset	9,2	9,7	10,0	10,1
paino nartut	9,0	8,6	8,2	8,4
rinnanpöyryys urokset	40,6	43,0	42,8	43,7
ry nartut	41,1	40,6	37,6	40,8

Jalostustarkastusten perusteella karkeakarvaisten mäyräkoiraurosten koko on hinautunut yli rotumääritelmän enimmäispainon "noin 9 kiloa". Jalostustarkastettujen normaalikuntoisten urosten painon keskiarvo on 9,7 kg. Myös rinnanpöyrykset ja korkeudet ovat kasvaneet. Normaalikuntoisten narttujen painon keskiarvo 8,3 kg on pysynyt rotumääritelmän mukaisena.

4.5.2 Rekisteriohjeen määräykset

Rekisteröinnin yhteydessä koiran rekisterinumeron perään liitetään karvanlaatua, kokoa ja väriä kuvaavat kirjaintunnukset.

Karvanlaatua ja kokoa kuvaavat kirjaintunnukset		
K lyhytkarvainen normaalikokoinen	R karkeakarvainen normaalikokoinen	L pitkäkarvainen normaalikokoinen
KZ, RZ, LZ		KK, RK, LK
kääpiömäyräkoira		kaniinimäyräkoira

Mäyräkoira voidaan siirtää muunnoksesta toiseen, jos sen koko tai karvanlaatu osoittautuu rekisterikirjaan ilmoitetusta poikkeavaksi.

Karkeakarvaisuus periytyy vallitsevasti lyhytkarvaisuuteen nähden ja lyhytkarvaisuus pitkäkarvaisuuteen nähden. Näin ollen karkeakarvainen mäyräkoira voi kantaa perimässään lyhytkarvaisuuden tai pitkäkarvaisuuden tekijää. Lyhytkarvainen voi kantaa perimässään pitkäkarvaisuuden tekijää.

Rodun historiasta ja eräiden maiden jalostusohjeistä johtuen karkeakarvaisista vanhemmista syntyy Suomessa harvakseltaan mutta säännöllisesti lyhytkarvaisia jälkeläisiä. Harvinaisempaa vaikkakaan ei tavatonta on pitkäkarvaisten jälkeläisten syntyminen lyhytkarvaisista tai karkeakarvaisista vanhemmista.

Karvanlaadun osalta muutos voidaan tehdä, kun koira on täyttänyt 9 kk. Muutos suurempaan kokoluokkaan voidaan tehdä, kun koira on täyttänyt 9 kk, jos sen voidaan selvästi todeta kuuluvan suurempaan kokomuunnokseen. Siirto pienempään kokoluokkaan voidaan tehdä vasta koiran täytettyä 15 kk.

Kun pienoismäyräkoira syntyy kaniinimäyräkoiran ja kääpiömäyräkoiran yhdistelmästä, pennut rekisteröidään suuremman vanhemman rotuun eli kääpiömäyräkoiraksi.

Siirto muunnoksesta toiseen koon tai karvanlaadun mukaan voidaan tehdä ulkomuototuomarinlausunnon perusteella virallisessa koiranäyttelyssä tai kahden, rodun arvosteluun oikeutetun ulkomuototuomarin lausunnon perusteella. Siirto voidaan tehdä vain kerran ja koiran ennen siirtoa saavuttamat näyttelytulokset mitätöidään.

Normaalikokoisissa mäyräkoirissa siirrot koskevat vain yksittäisiä yksilöitä. Karvanlaadun vuoksi tehdyissä siirroissa siirretään tavallisimmin karkeakarvaisia yksilöitä lyhytkarvaisiin. Säännöllisesti, joskin harvaksen, siirretään normaalikokoisia kääpiöihin tai päinvastoin.

Siirrot ovat yleisempiä pienoismäyräkoirissa, ja ne kuvastavat populaatioiden kokoa ja jalostusyksilöiden määrää. Pitkäkarvaiset ja karkeakarvaiset pienoismäyräkoirat ovat muodostaneet riittävän suuret jalostuspopulaatiot, kun taas lyhytkarvaisten pienoismäyräkoirien populaatioiden synnyssä ja kasvussa koko- ja karvanlaatusiirroilla on ollut paljonkin merkitystä.

4.5.3 Koko- ja karvanlaatumuunnosten risteyttämistä koskevat säännöt

Rodun kotimaan rotujärjestö Deutsche Teckelklub (DTK) samoin kuin eurooppalaiset kattojärjestöt FCI ja Welt Union Teckel (WUT) katsovat, että koko- ja karvanlaatumuunnoksia on jalostettava toisistaan erillään ellei risteyttäminen ole muunnosten terveyden takia välttämätöntä. Kanta on ymmärrettävä, sillä mäyräkoirapopulaatiot Keski- ja Etelä-Euroopassa ovat riittävän suuria erillään jalostettavaksi.

Käytännöt Pohjoismaissa vaihtelevat. Esimerkiksi Ruotsissa ja Norjassa karvanlaatu- ja kokomuunnoksia saa tehdä vapaasti. Tanskassa kokomuunnosten risteytys on sallittua. Suomessa eri karvanlaatuja saa risteyttää ainoastaan SKL:n antamalla poikkeusluvalla.

Samaa karvanlaatua olevia kääpiö- ja kaniinimäyräkoiria saa risteyttää vapaasti, koska kaniinimäyräkoirakannat ovat liian pieniä erillään jalostettaviksi. Normaali- ja pienoismäyräkoirien risteyttämisessä keskenään noudatetaan FCI:n kantaa, joka risteytysohjeen mukaan on periaatteessa kielteinen. Poikkeuksia sallitaan vain erittäin painavista terveydellisistä syistä, ja silloinkin risteytysten edellytetään tapahtuvan suunnitelmallisesti rotujärjestön ohjauksessa.

5 – Yhteenveto aiemman tavoiteohjelman toteutumisesta

Suomen Mäyräkoiraliitto teki ensimmäisen jalostuksen tavoiteohjelmansa vuonna 1984. Tämä tavoiteohjelma vahvistettiin Suomen Kennelliitossa 1.12.1986. Viimeisin JTO on vuodelta 2003.

Aiemmille jalostuksen tavoiteohjelmille on ollut tyyppillistä konkreettisuuden puute. Tavoitteiksi on useimmiten asetettu pelkkä huomion kiinnittäminen.

5.1 Populaatio ja sen tila

Tavoitteena on ollut lopettaa matadorjalostus, käyttää erittäin suurta harkintaa linjasiitoksen kohdalla, luopua sisäsiitoksesta kokonaan ja laajentaa jalostuspohjaa. Näihin tavoitteisiin on päästy. Matadorjalostuksesta on luovuttu, sukusiitoksesta on luovuttu ja tuonnit ovat monipuolistuneet. Tehollinen kannankoko 500–700 on teoreettisesti ajatellen riittävän suuri, mutta siitä huolimatta edelleen liian harvoja uroksia käytetään jalostukseen.

5.2 Luonne

Luonne on säilynyt hyvänä. Karkeakarvaiset mäyräkoirat arvioidaan hyvähermoisiksi ja tasapainoisiksi, ja luonne-testitulokset antavat arviolle katetta.

5.3 Käyttöominaisuudet

Metsästysominaisuudet ovat säilyneet voimakkaina. Ajoominaisuudet ovat parantuneet määrätietoisien jalostuksen ansiosta.

5.4 Terveys

Terveyden osalta jalostustyön keskeisin asia on ollut perinnöllisten silmäsairauksien vastustaminen ja PEVISA-ohjelmaan liittyminen silmäsairauksien osalta 1992. Selkäongelmia, epilepsiaa ja muita terveysongelmia ei tavoiteohjelmissä ole juuri mainittu.

PRA:n vastustaminen on karkeakarvaisilla mäyräkoirilla onnistunut jalostuksen tavoiteohjelman mukaisesti. esiintyvyys on laskenut selvästi 1980-luvun huippuvuodesta.

5.5 Ulkomuoto

Taso on ollut näyttelytulosten mukaan nouseva. Tyyppi on yleisesti ottaen erinomainen tai erittäin hyvä. Leveitä etuosia ja leveitä etuliikkeitä esiintyy jonkin verran.

6 – Jalostuksen tavoitteet ja strategiat

6.1 Visio

Karkeakarvainen mäyräkoira säilyy hyvähermoisena, iloisena ja ystävällisenä perheenjäsenenä, toimivana metsästyskoirana ja terveenä, kestäväenä rotuna. Se pysyy sopivan kokoisena, jäntevänä koirana, jolla on oikealaa- tuinen ja helppohoitoinen turkki. Rodun suosio pysyy nykyisenlaisena. Kannan geneettinen monimuotoisuus säilytetään käyttämällä sekä narttuja että uroksia laajalla rintamalla jalostukseen.

6.2 Rotujärjestön tavoitteet ja strategiat

6.2.1 Populaation kokonaistilanne ja rakenne

Kasvatustoiminta ja rekisteröinnit pysyvät nykyisenlaisina. Jalostusurosten käyttö tehostuu, jalostuspohja monipuolistuu. Vuosittainen tehollinen kannankoko pysyy nykyisenlaisena tai vakiintuu 250:een vuosina 2009–2013 urosten käytön tehostuessa. Rodun keskimääräinen sukusiitosaste vakiintuu alle 2,5 prosenttiin.

Etenkin uroksia pyritään käyttämään laajasti jalostukseen. Kahden tai kolmen pentueen jälkeen pyritään pitämään jalostuskäytössä tauko, jotta nähdään millaista jälkeä uros jättää. Mikäli jalostusurosten ja -narttujen määrällisen suhteen vinoutuma edelleen jatkuu, on asia korjattavissa vain PEVISA-ohjelmaan viedyllä jälkeläisrajoituksella.

Jalostuskoiran tärkeimmät ominaisuudet ovat rodunomainen luonne ja hyvä terveys. Myös metsästysominaisuudet ovat arvokkaita. Jalostukseen tulee käyttää ainoastaan terveitä, elinvoimaisia ja riistaviettisiä yksilöitä. Koetuloksesta ei tule tinkiä.

6.2.2 Luonne

Karkeakarvaisen mäyräkoiran luonne pyritään pitämään rotumääritelmän mukaisesti varmana ja tasapainoisena. Luolakoirien taipumuskokeissa tai metsästyskokeissa tai mäyräkoirien ajokokeissa palkituilla koirilla voidaan katsoa olevan jalostukseen sopivat luonneominaisuudet. Kokeissa käymättömät jalostuskoirat tulisi luonnetestata ja jalostukseen valita toivottuja luonteenpiirteitä ilmentäviä koiria

Luonteen jalostuksen edistymistä mitataan jälkeläisten koe- ja luonnetestituloksilla.

Arkoja tai vihaisia koiria ei saa käyttää jalostukseen.

6.2.3 Käyttöominaisuudet

Metsästysominaisuudet pyritään pitämään vähintään ennallaan. Luolaominaisuuksia vaalitaan. Ajavista suvuista polveutuvien koirien omistajia kehoitetaan välttämään

jalostusta, joka tähtää vain yhden ominaisuuden parantamiseen luonne-, ulkomuoto- ja terveysominaisuuksien kustannuksella.

6.2.4 Terveys

Hyvä terveys on edellytys suosiolle niin harrastus- kuin perhekoiranakin. Jalostukseen käytetään ainoastaan kliinisesti terveitä koiria.

Välilevytyrän, epilepsian, sydämen läppävikojen ja allergisten sairauksien esiintyvyyttä pyritään edelleen pienentämään. Epilepsiaan tai välilevytyrään sairastuneet yksilöt vedetään välittömästi pois jalostuksesta ja niiden lähisukulaisiin ja jälkeläisiin suhtaudutaan jalostuskäytössä varauksin. Kasvattajat selkävauvuttavat nykyistä enemmän koiriaan.

Allergisia mäyräkoiria ei käytetä jalostukseen.

Ylimääräisten ripsikarvojen ja RD:n esiintyvyyden ei tulisi päästä nousuun. Rauhoittumassa oleva PRA-tilanne vaatii edelleen seurantaa.

6.2.5 Ulkomuoto

Karkeakarvaiset mäyräkoirat ovat rakenteeltaan pääsääntöisesti erittäin hyviä, joten rakenteen osalta jalostusvaatimuksista voidaan toistaiseksi tinkiä. Tehottomasti liikuvat, kömpelöt yksilöt on kuitenkin aiheellista karsia jalostuksesta.

Urosten koon kasvu pysähtyy vuosien 2009–2013. Yli 10 kg painavien urosten jalostuskäyttö vaatii tarkkaa harkintaa.

6.2.6 Yhteenveto rotujärjestön strategiasta

– **Hallitus muuttaa jalostusohjesääntöä siten, että eri jalostuspopulaatioiden yksilölliset tarpeet voidaan paremmin ottaa huomioon jalostusyksilöitä valittaessa.**

Karkeakarvaisen mäyräkoiran kohdalla on mahdollista suorittaa jalostusvalintaa luonteen, terveyden, käyttöominaisuuksien ja vielä rakenteenkin suhteen. Pentuvälitys muutetaan kannustavaksi, mm. selkävauksia taloudellisesti tukevaksi.

– **Välilevytyrän tehokas vastustaminen onnistuu selkävauksiin perustuvan jalostusvalinnan avulla.**

Vastustamisen tehostamiseksi selkävauvustuloksia tarvitaan runsaasti lisää. Liitto tukee kuvauksia maksamalla kuvaustukea koiran omistajalle. Röntgenkuvat arvostellaan keskitetysti. Tukea vastaan liitto saa kuvauvustulokset käyttöönsä.

Mikäli koirien selkävauvusmäärät jäävät alle asetetun tavoitteen (20 % sisältäen kaikki kotimaiset jalostusyksilöt), aloitamme prosessin selkävauusten viemiseksi PEVISA-ohjelmaan.

Jalostustoimikunta ylläpitää kliinisesti oireilleista samoin kuin röntgenkuvatuista koirista tietokantaa. Tietokanta selkäkuvatuista on kasvattajien käytössä liiton internetsivuilla. Tietokanta kliinisesti oireilleista on ollut ainoastaan jalostustoimikunnan käytössä. Vuosina 2008–2010 tietokanta on tarkoitettu saadaan kasvattajien käyttöön liiton internetsivuilla.

– **Suomen Mäyräkoiraliitto kartoittaa epilepsian esiintyvyyttä ja kliinistä kuvaa liiton internetsivujen yhteydessä olevaa kyselylomaketta käyttäen.**

Jalostustoimikunta ylläpitää epilepsiaa sairastavista koirista tietokantaa. Tietokanta on ollut ainoastaan jalostustoimikunnan käytössä. Vuosina 2008–2009 tietokanta on tarkoitettu saadaan kasvattajien käyttöön liiton internetsivuilla.

Sairastuneista ja terveistä koirista kerätään verinäytteitä tutkija Hannes Lohen tutkimusryhmän käyttöön epilepsiaa aiheuttavien geenivirheiden löytämiseksi.

– **PRA:ata ja perinnöllistä kaihia (katarakta, HC) vastustetaan PEVISA:n puitteissa. Muita silmäsairauksia vastustetaan jalostustoimikunnan suositusten pohjalta.**

Karkeakarvaisen mäyräkoiran PRA-sairautta aiheuttavan geenivirheen jäljille on päästy Ruotsissa ja sitä kantavien koirien seulonta DNA-testillä mahdollistuu lähivuosina.

– **Jalostustoimikunta ylläpitää tietokantaa todetuista silmäsairauksista.**

Tietokanta on ollut osin ainoastaan jalostustoimikunnan käytössä. Vuosina 2008–2010 jäsenllyt tietokanta on tarkoitettu saadaan kasvattajien käyttöön liiton internetsivuilla.

– **Koon pienentämiseksi normaalikokoisia mäyräkoiria ryhdytään punnitsemaan erikois- ja ryhmänäytelyissä JTO-kaudella 2009–2013. Siten kerättyjen painotietojen perusteella arvioidaan punnituskäytännön mahdollista virallistamista kaikkiin koiränäyttelyihin ja punnitustuloksen vaikutusta laatupalkintoon.**

Ulkomuototuomarille esitetään toivomus olla palkitsematta ERI:llä yli 10 kg painavia normaalikuntoisia koiria.

6.3 SWOT-analyysi

Vahvuudet	Heikkoudet
<p>Populaatio Maailmanlaajuisesti levinnyt rotu. Populaatio kasvava.</p> <p>Luonne Hyvähermoinen, avoin, ystävällinen ja perheuskollinen.</p> <p>Käyttöominaisuudet Monipuoliset. Parhaimmillaan tiheään asuttujen alueiden rikkonaisissa metsästysmaastoissa.</p> <p>Terveys Kohtuullisen terve ja pitkäikäinen rotu.</p> <p>Ulkomuoto Tiivisrakenteinen ja lihaksikas, elegantti. Lyhyistä raajoistaan huolimatta liikkuvainen ja ketterä.</p> <p>Markkinapotentiaali Hyvät metsästysominaisuudet, sympaattinen ulkomuoto ja itsetietoinen olemus ovat markkinavaltti</p>	<p>Populaatio Tehollinen kannankokoturvallisen suuri, mutta uroksia ei käytetä riittävän tehokkaasti jalostukseen.</p> <p>Luonne Dominoivia, kovapäisiä yksilöitä löytyy jonkin verran.</p> <p>Käyttöominaisuudet Osa koirista jalostettu metsästysominaisuuksia arvostamatta ja testaamatta. Luolaominaisuudet jäämässä jalkoihin ajavalinjais-ten jalostuksessa.</p> <p>Terveys Epilepsiaa, silmä- ja selkäsairauksia esiintyy.</p> <p>Ulkomuoto Kondrodystrofiseen rakenteeseen liittyvä yleinen ja familiaarinen alttius selkä- ja sydänsairauksiin. Liian painavia ja korkeita yksilöitä esiintyy.</p> <p>Markkinapotentiaali Markkinat ovat osittain jakautuneet käyttö- ja näyttelykoirien hankkijoihin.</p>
Mahdollisuudet	Uhat
<p>Populaatio Kotimaisen populaation käyttöä on mahdollista tehostaa.</p> <p>Luonne Käyttöominaisuuksia testaamalla on mahdollista löytää sopivan luonteen omaavia yksilöitä jalostukseen.</p> <p>Käyttöominaisuudet Käyttökokeissa palkittuja yksilöitä on mahdollista tuoda. Kotimaisen kannan yksilöiden testaamista voidaan lisätä ja valita jalostukseen toimivia yksilöitä.</p> <p>Terveys Jalostusvalinnalla mahdollista vaikuttaa terveyteen.</p> <p>Ulkomuoto Jalostusvalinnalla suuri mahdollisuus vaikuttaa rakenteeseen ja kokoon.</p> <p>Markkinapotentiaali Miellyttävän perhekoiran ja terveen, kestäväen monipuolisen harrastuskoiran maine nostaa edelleen kysyntää.</p>	<p>Populaatio Suosion kasvu johtaa markkinoiden ylikuumentumiseen ja pentujen harkitsemattomaan teettämiseen.</p> <p>Luonne Kovapäisten, dominoivien koirien määrä kasvaa. Rodun maine mukavana perhekoirana menetetään.</p> <p>Käyttöominaisuudet Heikkenevät piittaamattoman jalostuksen seurauksena. Rotu jakautuu ajo-, luola- ja näyttelylinjoihin.</p> <p>Terveys Selkä- ja silmäsairauksien sekä allergisten sairauksien määrä lisääntyy.</p> <p>Ulkomuoto Koirien koko kasvaa alkuperäiseen tehtävään soveltumattomaksi. Rintakehän muoto ja raajojen kulmaukset heikkenevät rakenteeseen kohdistuvan jalostusvalinnan merkityksen vähenemisen myötä.</p> <p>Markkinapotentiaali Jatkuva suosion nousu alkaa vaikuttaa epäedullisesti käyttö-, terveys- ja luonneominaisuuksiin ja markkinat heikkenevät</p>

6.4 Riskien hallinta

Varautuminen ongelmiin

Riski	Syy	Varautuminen	Miten välttää	Toteutuessaan merkitsee
Jalostuspohja kapeenee.	Kasvattajat tuovat ja käyttävät liian harvoja sukujä edustavia uroksia.	Kasvattajien valistaminen Populaation rakenteen seuraaminen. Urosten jälkeläismäärien seuraaminen..	Jalostusurosten jälkeläismäärien rajoittaminen. Kasvattajien kannustaminen urosten laajempaan käyttöön.	Rodun geneettinen monimuotoisuus vähenee.
Perinnölliset sairaudet lisääntyvät huomattavasti.	Sairausgeenien ryvästyminen tuntemattoman taustan omaavan tuontiuroksen runsaan käytön seurauksena. Sairausgeenien ryvästyminen sukusiitoksen käytön seurauksena. Sairausgeenien ryvästyminen yhden ominaisuuden parantamiseen tähtäävän jalostuksen seurauksena.	Terveyskartoitusten tekeminen. Avoin tiedonkulku kasvattajien ja rotujärjestön välillä. Sairauksiin liittyvän tutkimustoiminnan seuraaminen ja osallistuminen siihen.	Sairaiden koirien karsiminen jalostuksesta. Yksinkertaisesti periytyvien sairauksien kantajien hallittu käyttö. Tuontiurosten tehokas seuranta. Jalostusurosten ylikäytön välttäminen. Sukusiitoksen välttäminen.	Sairaiden koirien määrä lisääntyy. Rodun suosio laskee.
Luonteet heikkenevät.	Kasvattajat eivät testaa koiriensa käyttöominaisuuksia ja luonteita. Kasvattajat eivät karsi eitoivottuja luonteenpiirteitä omaavia yksilöitä jalostuksesta.	Luonteiden seuraaminen jalostustarkastusten, käyttökokeiden ja luonnetestien avulla.	Jalostusyksilöt testataan rodunomaisissa käyttökokeissa (luola, ajo) ja jalostukseen valitaan kokeissa palkittuja koiria. Koepalkinnon puuttuessa jalostuskoirat luonnetestataan. Arkiluonteet kartoitetaan kyselytutkimuksella.	Pelokkaiden ja heikkohermoisten tai dominoivien koirien määrä lisääntyy. Rodun suosio laskee.
Käyttöominaisuudet heikkenevät.	Koirien omistajat eivät ole kiinnostuneita testaamaan koiriensa käyttöominaisuuksia. Kasvattajat käyttävät jalostukseen koiria, joilla ei ole rodunomaisia käyttöominaisuuksia. Ajo-ominaisuuksia jalostetaan yksipuolisesti. Jalostus painottuu ulkomuotoon.	Käyttöominaisuuksien yleisen arvostuksen lisääminen valistusta lisäämällä. Kasvattajien kannustaminen koirien testaamiseen.	Jalostukseen käytettävät koirat testataan luola- tai ajokokeissa. Maahan tuodaan käyttökokeissa testattuja koiria tai käyttökoetuloksen saaneiden vanhempien jälkeläisiä.	Käyttöominaisuudet kadotetaan. Populaatio pirstoutuu näyttely-, ajo- ja luolakoiriin.

6.5 Toimintasuunnitelma JTO:n toteuttamiseksi

Säilytetään ennallaan	Muutetaan 2008	Kehitetään 2008–2010 aikana	2011	2012–2013
<ul style="list-style-type: none"> – Koe- ja näyttelykävintien tilastointi ja seuranta – Jalostusurosten jälkeäismäärien seuranta 	<ul style="list-style-type: none"> – Jalostusohjesääntö – Jalostustarkastukset (liittyen jalostusohjesääntöön) – Pentuvälitys (liittyen jalostusohjesääntöön) – Jalostusurosluokat – Sairauksiin ja vikoihin liittyvä tiedonkeruu, tilastointi, tietojen julkaisu ja seuranta – Lisätään informaatiota käyttökokeista 	<ul style="list-style-type: none"> – PEVISA vastaamaan paremmin nykyistä tilannetta – Geenitestyöryhmä jalostustoimikunnan yhteyteen – Silmäsairauksiin, epilepsiaan ja välilevytärään liittyvien tietokantojen julkaiseminen kotisivuilla – Sähköiset kyselylomakkeet mäyräkoirien sairauksien seurantaan – Sähköinen pentuelomake mäyräkoirien lisääntymisominaisuuksien seurantaan – Liiton kotisivut jalostajia teknisesti paremmin palveleviksi – Tehdään kyselytutkimus terveydestä ja arkioluonteista – Jalostuslaskurin kehitys – 2009: Aloitetaan prosessi kokoristeytysten sallimiseksi rajoituksitta 	<ul style="list-style-type: none"> – Analysoidaan 2003–2007-sukupolven kehitystä – Geenitestitilanteen ja tulosten tarkistaminen – Tehdään kyselytutkimus metsästyskäytöstä 	<ul style="list-style-type: none"> – JTO:n päivitys – Käynnistetään tarvittaessa prosessi selkäkuvusten viemiseksi PEVISA-ohjelmaan

7 – Tavoiteohjelman toteutumisen seuranta

Tavoiteohjelman toteutumista seurataan ja päivitetään vuositasolla. Kattava yhteenveto ja päivitys tehdään viiden vuoden välein ennen seuraavaa PEVISA-kautta.

8 – Lähteet

Internet:

- Suomen Kennelliiton jalostustietokanta <<http://jalostus.kennelliitto.fi>> 15.4.2008
- Suomen Mäyräkoiraliiton www-sivusto <www.mayrakoiraliitto.fi> 15.4. 2008
- Ruotsin Mäyräkoiraliiton www-sivusto <www.taxklubben.org>. 15.4. 2008
- Norjan Mäyräkoiraliiton www-sivusto: <www.norskedachshundklubbersforbund.org/>. 15.8.2006
- Tanskan Mäyräkoiraliiton www-sivusto <www.dgk.dk> 15.4. 2008
- Luonnetestitulosten tietokanta. <www.dogsports-online.com/lte/>. 2.5.2008
- Suomen Palveluskoiraliiton luonnetestitulokset / toimisto ja internetsivusto <www.palveluskoiraliitto.fi> helmikuu 2008
- OFA, Othropic Foundation for Animals -järjestön www-sivusto <<http://www.offa.org/stats.html>>

Julkaisut:

- Apua minulla on mäyräkoira -kansio. Suomen Mäyräkoiraliitto, uusittu painos, 2006
- Ball MU, McGuire JA, Swaim SF, Hoerlain BF: Patterns of occurrence of disk disease among registered Dachshunds. JAVMA 1982
- Suomalainen koirakirja, toim. Matti Nurminen & Saki Paatsama, Otava, Helsinki 1972, sivut 176–200: Börje Ehnbergin artikkeli mäyräkoirista.
- Engelmann, Fritz: Der Dachshund, Neumann 1924
- Finska Taxklubbens publikation Nr.1/1952
- Gordon, Ann The Dachshund, 2000
- Hackmann, G. W. När seklet var ungt. 1952
- Haikka, Sari: Koiran kotilääkäri, Gummerus Kustannus OY 1995
- Kalling, Märten Taxen i Sverige. 1949
- Lampero Markku: Uusi suomalainen mäyräkoirakirja, KR-Kirjat Oy 1993
- Mäyräkoiramme – våra taxar 2/1997, SML:n 50-vuotisjuhlajulkaisu
- Saksan mäyräkoiraliiton (DTK) 100.vuotisjuhlajulkaisu Ein Blick zurück 1888
- Schmidt-Duisberg, Kurt, Tax, 2007
- Suomen Mäyräkoiraliiton Erikoiskantakirjat I –VII
- Suomen Mäyräkoiraliiton vuosikirjat 1988–2006
- Svenska Taxklubben 100 år. Jubileumsskrift
- Söderberg, Brita: Taxlexikon. 1965
- Wikström, Birgitta; Koiran sairaudet, Tammi 1995

9 – Liitteet

- 9.1 Rotumääritelmä
- 9.2 Mäyräkoirien sairaudet
- 9.3 Mäyräkoirien rekisteröintiohje
- 9.4 Jalostustoimikunnan tehtävät ja työnjako
- 9.5 Jalostus-/jälkeläistarkastusten järjestäminen
- 9.6 Jalostusohjesääntö